

PROJEKT

**UCHWAŁA NR LIV/..../2023
RADY GMINY MICHAŁÓW**

z dnia 27 stycznia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023-2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 40/ oraz art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm./ Rada Gminy Michałów uchwała co następuje:

§1

Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023-2028 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Michałów.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

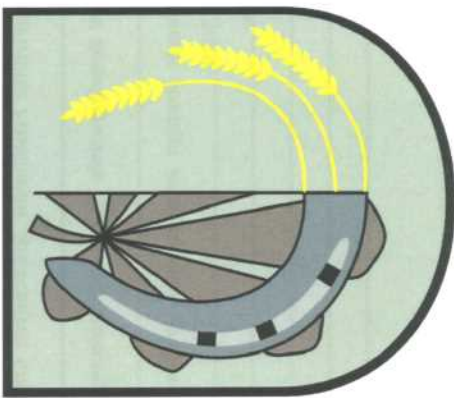
PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Jarosław Wleciał

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028

Spis treści:

Wstęp.....	5
I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów.....	7
I.1. Dokumenty europejskie.....	8
I.2. Dokumenty krajowe.....	9
I.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	9
II. Informacje o mieszkańcach i gminie Michałów.....	10
II.1. Położenie i powierzchnia gminy Michałów.....	10
II.2. Ludność gminy Michałów.....	13
II.3. Środowisko naturalne gminy Michałów.....	15
II.4. Historia oraz środowisko kulturowe gminy Michałów.....	19
II.5. Kultura, turystyka i sport w gminie Michałów.....	24
II.6. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura komunikacyjna gminy Michałów.....	29
II.7. Oświata w gminie Michałów.....	33
II.8. Służba zdrowia w gminie Michałów.....	35
II.9. Bezpieczeństwo publiczne w gminie Michałów.....	37
II.10. Organizacje społeczne działające na terenie gminy Michałów.....	37
II.11. Sytuacja gospodarcza w gminie Michałów.....	38
III. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	40
III.1. Długotrwała lub ciężka choroba.....	41
III.2. Ubóstwo.....	42
III.3. Bezrobocie.....	43
III.4. Niepełnosprawność.....	44
III.5. Ochrona macierzyństwa.....	46
III.6. Uzależnienia.....	46
III.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	48
III.8. Przemoc w rodzinie.....	49
III.9. Problemy ludzi starszych.....	52

IV. Pomoc społeczna w gminie Michatów. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.....	53
IV.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Michatów. Przyczynny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	55
IV.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.....	56
IV.3. Praca socjalna.....	58
IV.4. Asystent rodziny.....	59
IV.5. Program „Posiłek w szkole i w domu”.....	60
IV.6. Usługi opiekuńcze.....	61
IV.7. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez GOPS w Michałowie.....	61
IV.8. Wskaźnik deprywacji lokalnej w gminie Michatów.....	66
V. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Michatów. Wyniki badań.....	67
V.1. Ocena warunków życia w gminie Michatów.....	68
V.2. Ocena warunków życia w gminie Michatów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....	69
V.3. Skala występowania i dołączliwości problemów społecznych występujących na terenie gminy Michatów.....	70
V.4. Grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie Michatów.....	72
V.5. Problemy rodzin z dziećmi w gminie Michatów.....	73
V.6. Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Michatów.....	74
V.7. Problemy osób starszych w gminie Michatów.....	75
V.8. Problemy dzieci i młodzieży w gminie Michatów.....	76
V.9. Problem uzależnień na terenie gminy Michatów.....	77
V.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie gminy Michatów oraz zmiana konsumpcji alkoholu.....	78

V.11. Zjawisko przemocy domowej w gminie Michatów.....	79
V.12. Sprawy przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców gminy Michatów.....	80
V.13. Ofiary przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców gminy Michatów.....	81
V.14. Miejsca doświadczania przemocy, czynniki generujące przemoc.....	82
V.15. Najczęstsze formy przemocy, zachowania przemocowe.....	84
V.16. Doświadczanie przemocy.....	86
V.17. Stereotypy na temat przemocy.....	87
V.18. Znajomość instytucjonalnych form wsparcia dla ofiar przemocy na terenie gminy Michatów.....	88
VI. Analiza SWOT problemów społecznych w gminie Michatów.....	91
VII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michatów na lata 2023 – 2028.....	95
VII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michatów na lata 2023–2028.....	104
VII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michatów na lata 2023–2028.....	114
VII.3. Źródła finansowania.....	116
VII.4. Analiza ryzyka.....	118
VII.5. Zmiany w Strategii.....	119
VII.6. Programy i projekty.....	120
Spis wykresów.....	121
Spis tabel.....	123

Wstęp

Prezentowana *Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* jest dokumentem strategicznym określającym najważniejsze kierunki działań, które należy podjąć w odniesieniu do zdiagnozowanych (w toku badań i analiz dokumentów zastanych) i zdefiniowanych najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy Michałów. Strategia wskazuje na priorytetowe kierunki działań oraz określa wytyczne dla planowanych dalszych zadań. Strategia racjonalizuje także lokalną politykę społeczną, określając jej misję oraz wyznaczając cele strategiczne i działania, których implementacja powinna przyczynić się do rozwiązania lub zminimalizowania uciążliwości wielu problemów społecznych występujących na terenie gminy Michałów. Szczegółowe analizy dokumentów zastanych, przeprowadzone w ramach niniejszej Strategii oraz badania, które zostały przeprowadzone wśród mieszkańców gminy Michałów, stanowiły punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz do niwelowania różnic i dysproporcji społecznych. *Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* została opracowana, przy aktywnym wsparciu, pomocy i konsultacji pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie.

Przystępując do planowania określonych sposobów rozwiązywania problemów społecznych występujących w gminie Michałów konieczne, jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich powstania. W związku z powyższym najważniejszym zadaniem niniejszej Strategii jest stworzenie warunków i określenie zasad oraz możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, w celu integracji tych działań. Realizacja działań przewidzianych w *Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych, a zwłaszcza:

- ✓ interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, niedostosowanie społeczne,
- ✓ asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- ✓ kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,

- ✓ partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Strategia Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028 składa się z pięciu zasadniczych części:

- Pierwsza część zawiera podstawy formalne tworzenia Strategii.
- Druga, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o gminie Michałów i mieszkańcach gminy.
- W trzeciej części przedstawiono diagnozę problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.
- W części czwartej przedstawiono działania realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.
- Piąta część prezentuje wyniki badań, które ukazują opinie mieszkańców na temat warunków życia w gminie oraz problemów społecznych występujących w gminie Michałów.
- Szósta część to analiza SWOT gminy Michałów w kontekście problemów społecznych, która obejmuje identyfikację i klasyfikację czynników wewnętrznych (mocne i słabe strony) i zewnętrznych (szanse i zagrożenia). Analiza SWOT jest najlepszym sposobem zidentyfikowania, sklasyfikowania, oceny i zdiagnozowania czynników wpływających na rozwój badanego obszaru i opracowania na tej podstawie najkorzystniejszej strategii.
- Siódma część – programowa określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michatów.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wyimczonej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej. Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika bezpośrednio z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66 ze zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- ✓ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, 2469, z 2022 r. poz. 24, 218, 1700);
- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469, z 2022 r. poz. 763, 764, 1700, 1812, 1855);
- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ✓ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocii zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383, 1561, 1812);
- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, 1981, z 2022 r. poz. 558, 1700, 1812.);
- ✓ Ustawa z dnia 24 lutego 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej, oraz zatrudnianiu osób

niepełnosprawnych oraz ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (Dz. U. z 2022 r. poz. 558);

- ✓ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michatów na lata 2023 – 2028* są zgodne i skorelowane z dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

1.1. Dokumenty europejskie.

Najważniejszym i kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia „Europa 2020”. Jest to zaprojektowany na dłuższy okres program rozwoju, który wskazuje na konieczność współpracy państw członkowskich na rzecz wyhodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na problemy, które związane są z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W ramach strategii wskazane zostały trzy kluczowe priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównowagony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie wykorzystującej zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

➤ **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)**

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary

zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o poprzedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych¹.

1.2. Dokumenty krajowe.

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:
- ✓ Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
  - ✓ Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)
  - ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
  - ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.
  - ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2022 rok.
  - ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2024.
  - ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
  - ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030.

1.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:
- ✓ Strategia Rozwoju Województwa świętokrzyskiego 2030 +.
  - ✓ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie pińczowskim na lata 2022-2028.
  - ✓ Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych „RAZEM” dla powiatu pińczowskiego na lata 2022-2027.
  - ✓ Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Pińczowskim na lata 2021-2023.

¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/agenda-2030>

II. Informacje o mieszkańcach i gminie Michałów.

II.1. Położenie i powierzenia gminy Michałów.

Gmina Michałów jest gminą wiejską. Siedzibą gminy jest miejscowość Michałów. Położona jest w Makroregionie Centralnym, województwie świętokrzyskim (w południowej jego części) Podregionie Sandomiersko-Jędrzejowskim. Gmina Michałów stanowi część powiatu pińczowskiego i graniczy:

- ✓ od wschodu – z gminą Pińczów,
- ✓ od południa – z gminą Działoszyce,
- ✓ od północy – z gminą Imitelno (powiat jędrzejowski),
- ✓ od zachodu – z gminą Wodzisław (powiat jędrzejowski).

Podstawowe instytucje, urzędy i obiekty użyteczności publicznej zlokalizowane są na terenie Michałowa, które pełni funkcję gminnego ośrodka administracji oraz centrum usług, handlu oraz oświaty w gminie.

Gminę Michałów tworzy 20 miejscowości (sołectw):

- ✓ Góry,
- ✓ Jelcza Mała,
- ✓ Jelcza Wielka,
- ✓ Karolów,
- ✓ Kolków,
- ✓ Michałów,
- ✓ Pawłowice,
- ✓ Polichno,
- ✓ Przecławka,
- ✓ Sadkówka,
- ✓ Sędowice,
- ✓ Tomaszów,
- ✓ Tur Dolny
- ✓ Tur Górny,
- ✓ Tur Piaski,
- ✓ Węchadłów,
- ✓ Wrocieryż,

- ✓ Zagajów,
- ✓ Zagajówek,
- ✓ Zawale Niegosławskie.

Powierzchnia Gminy Michatów zajmuje 112 km². Największą wsią w gminie pod względem liczby ludności oraz powierzchni jest siedziba gminy – Michatów. Drugą co do wielkości wsią są Sędowice. Najmniejszą zaś wsią w gminie są Sadkowska i Zawale Niegosławskie.

Zdecydowaną większość, bo około 70% powierzchni, stanowią grunty orne, co stanowi o rolniczym charakterze Gminy Michatów. Użytki lesne oraz grunty zadziewione i zakrzewione to druga kategoria pod względem powierzchni użytkowania gruntów gminy, która razem stanowi około 18% powierzchni wykorzystywanej gminy. W ogólnej powierzchni lasów na terenie gminy (1 812,7322 ha) powierzchnię 8,59 ha zajmuje rezerwał przyrody.

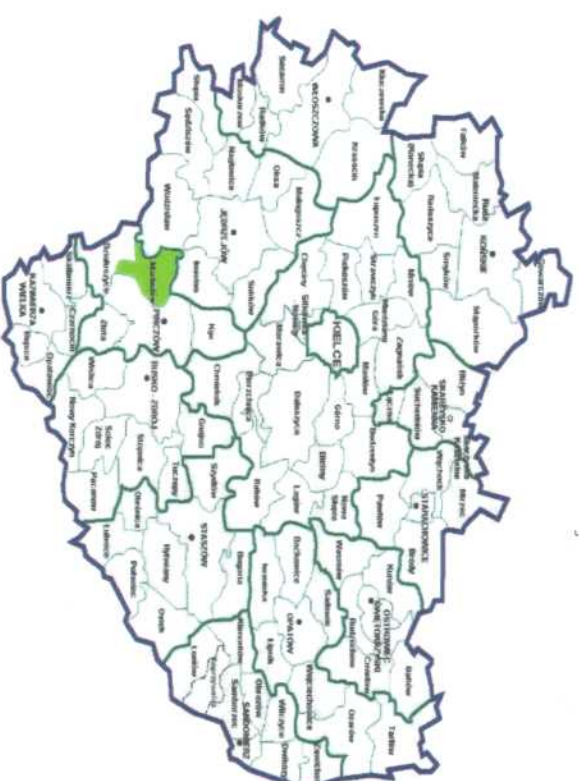
W porównaniu do innych gmin powiatu pińczowskiego gmina Michatów:

- ✓ zajmuje 5 miejsce wśród gmin powiatu pińczowskiego pod względem ludności na km²,
- ✓ zajmuje 3 miejsce (na 5 gmin) w powiecie i 67 miejsce w województwie, z uwzględnieniem dochodów własnych gminy na 1 mieszkańca,
- ✓ zajmuje 5 miejsce w powiecie pod względem zwodociągowania,
- ✓ zajmuje 4 miejsce pod względem skanalizowania.

Niewątpliwą zaletą gminy Michatów jest obecność renomowanej i znanej w całym kraju Stadniny Koni. Na terenie gminy Michatów usytuowana jest Stadnina Koni Michatów Sp. z o.o., która jest spółką prawa handlowego podlegającą Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa. Stadnina Koni Michatów jest tym, co w szczególny sposób wyróżnia gminę Michatów spośród innych gmin w województwie świętokrzyskim o podobnych krajobrazach i warunkach do spędzania czasu wolnego. Od ponad 50 lat w stadninie hodowane są konie czystej krwi arabskiej – jest to największa hodowla tej rasy w Polsce. Została założona w 1953 roku, kiedy podjęto decyzję przeniesienia koni z likwidowanej stadniny w Klemensowie koło Zamościa i od tego czasu konsekwentnie realizuje program hodowlany

koni czystej krwi arabskiej. O wyborze Michalowa zdecydował specyficzny mikroklimat stwarzający idealne warunki do hodowli arabsów. Stadnina w Michalowie jest jedną z najsłynniejszych w kraju, między innymi dzięki wybitnym koniom wyścigowym. Konie z tutejszej hodowli zdobyły liczne tytuły czempionów na całym świecie, święcąc triumfy na międzynarodowych pokazach. Poza stadnem koni czystej krwi arabskiej stadnina hoduje także konie rasy malopolskiej o rzadko spotykanej maści tarantowatej oraz utrzymuje niewielkie stado kucy szetlandzkich. Na uwagę zasługuje fakt utrzymywania przez Stadninę Koni Michatów dwóch wzorcowych stad bydła mlecznego: krów rasy jersey oraz krów rasy holendersko-fryzjskiej, które zostały wielokrotnie nagradzane za osiągnięte wyniki. Korzenie Gminy Michatów są bardzo bogate, bowiem ich historia sięga epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Świadczą o tym stanowiska archeologiczne z wyjątkowo cennym kompleksem osadnictwa. Pierwsze udokumentowane osady datują się z czasów kultury trzcinickiej i lużyckiej².

Rysunek 1. Położenie Gminy Michatów na tle województwa świętokrzyskiego.

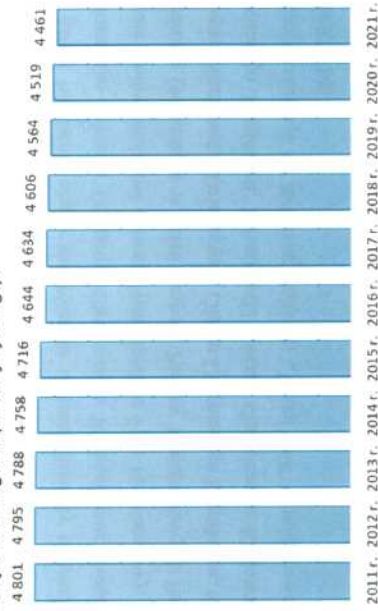
² Raport o stanie gminy Michatów za rok 2020

II.2. Ludność gminy Michałów.

Na koniec 2021 roku gminę Michałów zamieszkiwało 4 461 mieszkańców. W porównaniu z 2020 rokiem liczba mieszkańców zmniejszyła się o 58 osób. Wśród mieszkańców gminy Michałów nieznacznie przeważali mężczyźni 2 239 osób, co stanowiło 50,2% wszystkich mieszkańców gminy. Liczba kobiet mieszkających na terenie gminy Michałów to 2 222. Gmina Michałów charakteryzuje się stabilnością pod względem stanu ludności i zachowuje równowagę płci. Na 100 mężczyzn przypada 99 kobiet. Liczba ludności gminy Michałów w ostatniej dekadzie nieestety zmalała. W porównaniu do danych z 2011 roku liczba ludności gminy Michałów zmniejszyła się o 340 osób (spadek o 7,1%). W ostatnich latach liczba ludności gminy Michałów wyraźnie zmniejsza się, co związane jest z procesami migracyjnymi oraz ujemnym przyrostem naturalnym (większa liczba zgonów niż urodzeń).

Rysunek 2. Liczba mieszkańców gminy Michałów na przestrzeni lat 2011 – 2021 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).

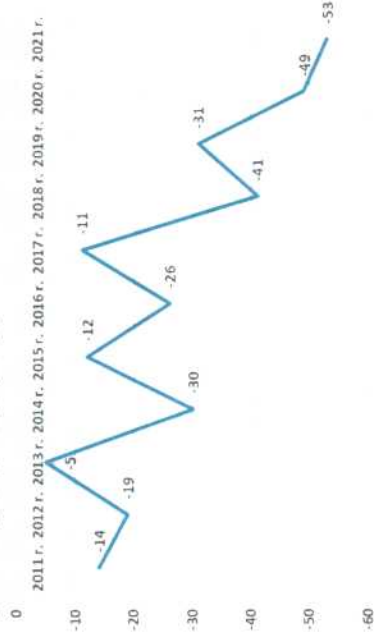
Struktura mieszkańców gminy Michałów z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 57,6% udział osób w wieku produkcyjnym, 18,4% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 24,1% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźniki w zakresie grup funkcjonalnych w gminie Michałów nie różni się znacznie od struktury wiekowej mieszkańców powiatu pińczowskiego. Różni się natomiast od struktury mieszkańców całego województwa świętokrzyskiego. W gminie Michałów notuje się większy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz mniejszy w wieku produkcyjnym.

Tabela 1. Ludność gminy Michałów oraz powiatu pińczowskiego według kategorii na koniec 2021 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

	Gmina Michałów	Powiat pińczowski	Województwo świętokrzyskie
w wieku przedprodukcyjnym	18,4%	18,1%	16,5%
w wieku produkcyjnym	57,6%	57,4%	59,9%
w wieku poprodukcyjnym	24,1%	24,4%	23,6%

Przyrost naturalny w ostatnim dziesięcioleciu w gminie Michałów jest ujemny – notuje się większą liczbę zgonów niż narodzin wśród mieszkańców gminy Michałów. W 2021 r. na terenie gminy Michałów urodziły się 32 osoby (w roku 2020 – 44 osoby), w tym okresie zmarło 73 mieszkańców gminy Michałów (w roku 2020 – 84 osoby).

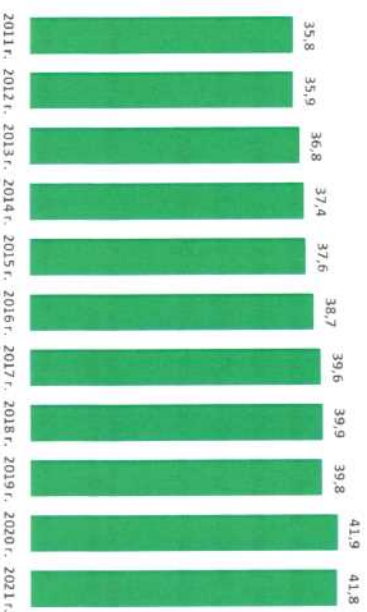
Rysunek 3. Przyrost naturalny w gminie Michałów w latach 2011 – 2021. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku emerytalnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika w gminie Michałów stopniowo wzrasta, osiągając w 2021 roku 41,8 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Warto także zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego

w gminie Michalów jest niższy niż w województwie świętokrzyskim, który wynosił w 2021 roku 43,0.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczność osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Michalów w latach 2011-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).

II.3. Środowisko naturalne gminy Michalów.

Gmina Michalów podzielona jest rzeką Mierzawą, która stanowi dopływ Nidy. Uchodzi do niej w okolicach Pawłowic pod Pinczowem. Obie rzeki, Nida i Mierzawa, stwarzają idealne warunki dla amatorów spływów kajakowych i pontonowych. Dość dobrze rozwinięta sieć dróg i ścieżek przecinających lokalne lasy, a także zabytki kultury, figury przydrożne i inne obiekty o ciekawej historii, sprzyjają turystyce pieszej, rowerowej oraz turystyce poznawczej. Nadrzeczna roślinność i wyrobiska piasku stanowią doskonałe schronienie dla ptactwa wodnego takiego jak: dzikie kaczki, dultety, kurki wodne, czarne bociany. Gmina Michalów położona jest w południowo – centralnej części Wyzyny Małopolskiej, w Zespole Parków Krajobrazowych Pomidzia. Rzeźba terenu jest zróżnicowana. Gmina Michalów charakteryzuje się niską lesistością (20,73%). W głównej mierze są administrowane przez Lasy Państwowe i zajmują powierzchnię 1 753ha, czyli stanowią 74,1% ogólnej powierzchni lasów. Lasy prywatne zajmują powierzchnię 613ha (25,9%). Jest ich dużo mniej i są bardzo rozproszone. Największe zalesienie można zauważyć w Górach i Polichnie. Tur Górny i Zawale Niegosławskie są pozbawione lasów. Lasy w północno-wschodniej części gminy cechują się niską niżyną: bór świczy, bór mieszany świczy, bór mieszany wilgotny, las mieszany świczy, las mieszany, las mieszany wilgotny,

Wśród siedlisk centralnej i południowej części gminy dominują siedliska wyżynne tzn. las 14 świczy, las świczy wilgotny, las mieszany świczy, las wilgotny. Dominują sosna, dąb (¼ pow. lasów), brzoza, modrzew, grab, olcha, topola, jesion, buk. W zakolach rzeki Nidy zachowały się fragmenty łęgów wierzbowo- topolowych. Obecność ciepłolubnych zwierząt, zwłaszcza bezkręgowych, których główne obszary występowania leżą w sferze pontyjsko-pannońskiej, jest reliktem i świadczy o dawnych zasięgach geograficznych ich populacji. Rzeka Nida obfituje w 30 gatunków ryb m.in. głowacz białopłetwy, piekielnica, śliz, koza. Z gromady kreguszystych spotkać można minoga strumieniowego a z poślizgów ryb kielb, karaś, płoć, okon. Z ptaków i gadów występuje większość krajowych gatunków, szczególnie w rozlewisku rzek. Dobre warunki do bytowania ptaków występują również w pobliżu Nidy i jej starorzecza. Zabagniona terasa zalewowa sprzyja występowaniu licznych gatunków wodno-blotnych. Nida stanowi osłaję na szlaku migracyjnym prowadzącym z Polski na południe dla stad kaczek, gęsi i plaków siewkowatych. Wśród ptaków związanych z ekosystemami leśnymi występują jaszczurki, myszolew. Orlik krzykliwy a na całym obszarze Pomidzia licznie występuje bocian biały.

Cały obszar gminy Michalów objęty jest różnymi formami ochrony przyrody w ramach Wielkoprzezstrzennego Systemu Obszarów Chronionych Województwa Świętokrzyskiego, który na terenie gminy Michalów tworzą: Nadnidziański Park Krajobrazowy, Kozubowski Park Krajobrazowy (wchodzące w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Pomidzia) wraz z ich otuliną oraz Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu, Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu, Kozubowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Ponadto w obszarze gminy znajduje się Rezerwat Przyrody „Wroni Dół” w miejscowości Polichno (powierzchnia 9,94 ha).

Zespół Parków Krajobrazowych Pomidzia

Zespół Parków skupia najcenniejsze i najbardziej charakterystyczne cechy przyrodnicze i krajobrazowe Niecki Nidziańskiej. Znajduje się tu większość chronionych na jej obszarze obiektów przyrodniczych o wysokiej randze, liczne stanowiska roślin i zwierząt zagrożonych i chronionych, a także interesujące zabytki architektury, stanowiska archeologiczne, zespoły urbanistyczne i zabytki sztuki ludowej. Zespół Parków Krajobrazowych Pomidzia zajmuje wraz z otulinami powierzchnię 87 008,8 ha. W skład Zespołów Parków Krajobrazowych Pomidzia wchodzi trzy parki krajobrazowe:

- ✓ Nadnidziański Park Krajobrazowy,
- ✓ Kozubowski Park Krajobrazowy,
- ✓ Szaniecki Park Krajobrazowy.

W granicach gminy Michałów znajdują się fragmenty Kozubowskiego Parku Krajobrazowego i Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego.

Nadnidziański Park Krajobrazowy o powierzchni 22 888,6 ha, z otuliną o powierzchni 26 312 ha, obejmuje dolinę rzeki Nidy od okolic Motkowic aż po jej ujście do Wisły w okolicy Nowego Korczyna. Nida jest osią tego parku, płynnie meandrując rozległą doliną, tworząc liczne starorzecza, rozlewiska i oczka wodne, które stanowią miejsce bytowania ptaków wodno-błotnych i wielu gatunków ryb słodkowodnych. W obszarze Gminy Michałów występują zbiorowiska bagienno-szuwarowe z takimi gatunkami jak szuwar właściwy, trzcina pospolita, pałka szerokolistna.

Kozubowski Park Krajobrazowy o powierzchni 6 169,6 ha z otuliną o powierzchni 6 592 ha, został utworzony w celu ochrony kompleksu lasów położonych na obszarach wododziałowych Nidy i Nidzicy. Blisko połowę jego powierzchni zajmują lasy o zróżnicowanych siedliskach i składzie gatunkowym. Zbudowany jest on na utworach kredowych i lessowych, co w rzeźbie terenu uwidocznia się w postaci malowniczych wąwozów (np. w okolicach Kolkowa i Gór). Na terenie parku znajdują się ciekawe obiekty regionalnego budownictwa wiejskiego oraz pozostałości dworców i parków podworskich.

Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu

Znajduje się w południowo-zachodniej części województwa świętokrzyskiego na obszarze 41 152 ha w obrębie części gmin: Słupia Jędrzejowska, Sędziszów, Wodzisław, Imielno, Michałów i Działoszyce, granicząc od południa z województwem małopolskim, od zachodu z województwem śląskim. Szata roślinna na obszarze Miechowsko-Działoszyckiego OCHK należy do najbardziej interesujących na terenie Niecki Nidziańskiej. Występują tu dobrze wykształcone kompleksy leśne w postaci zbiorowisk łąkowych i świetlistej dąbrowy.

Nadnidziański Park Krajobrazowy

Położony jest w obrębie Niecki Nidziańskiej. Obejmuje środkowy i dolny fragment Doliny Nidy, Nieckę Solecą i północno – zachodnią część Garbu Pińczowskiego. Park ten

utworzono dla zachowania i ochrony walorów przyrodniczych związanych między innymi z powierzchniowym występowaniem serii gipsowej, tworzącej unikatowy zespół zjawisk i form krasu gipsowego. Charakterystycznym elementem krajobrazu parku jest dolina rzeki Nidy – z licznymi meandrami i starorzeczami, stanowiąca ważny korytarz ekologiczny oraz ostoję płacictwa wodno-błotnego.

Kozubowski Park Krajobrazowy

Obejmuje wschodnią część Garbu Wodzisławskiego. Jest to teren o wybitnych wartościach krajobrazowych i przyrodniczych, charakteryzujący się urozmaiconą rzeźbą terenu ukształtowaną na kredowym podłożu pokrytym lessami, rozległymi obszarami leśnymi i porożrzucanymi wśród lasów i pól malowniczymi osadami. W znajdujących się na terenie gminy Michałów dwóch rezerwach przyrody: „Polana Polichno” oraz „Wroni Dół”, położonych na terenach leśnych, chronione są fragmenty grądu oraz ciepłolubne gatunki fauny i flory zasiedlające śródleśne polany. Najcenniejsze wielowiekowe okazy drzew na terenie parku i jego otuliny: lipy, wiąz, dęby, buki zostały objęte ochroną w formie 14 pomników przyrody żywej. Ustanowiono także 1 pomnik przyrody nieożywionej.

Rezerwat Przyrody „Wroni Dół”

Rezerwat częściowy o powierzchni 9,94 ha, utworzony został w 1999 r. Położony jest w miejscowości Polichno, w gminie Michałów. Cel ochrony rezerwatu: "Zachowanie dla celów naukowych i dydaktycznych bogatego florystycznie fragmentu zespołu grądu z licznymi gatunkami roślin objętych ochroną". Rezerwat znajduje się na zachodnim skraju kompleksu leśnego położonego na południowym zboczu wzgórza w pobliżu wsi Polichno.³

³ Raport o stanie gminy Michałów za rok 2020.

11.4. Historia oraz środowisko kulturowe gminy Michalów.

Zarówno Michalów, jak i poszczególne wsie wchodzące w skład gminy posiadają bardzo bogatą historię.

Michalów

Według źródeł kościelnych pierwszy kościół w Michalowie miał postawić Dobiesław kasztelan krakowski w 1375 roku. Nazwa pochodzi od imienia Michał. W 1410 kroniki zanotowały Mikołaja z Michalowa, był on jednym z dowódców pod Grunwaldem. W XV wieku w Michalowie stał kościół murowany. Dziedzicem wsi w połowie XV wieku był Jan Kurozwęcki herbu Róża. Wieś miała 7 łanów kmiecych, karcznię i młyn na rzece. Po Kurozwęckich Michalów przechodzi na własność Myszkowskich w ramach klucza pińczowskiego. W 1579 roku Michalów należał już do Myszkowskich. Mieszkało w tym czasie we wsi 25 kmieci na 12 i pół łanach ziemi. Mieszkało też we wsi dwunastu zagrodników, dziewiętnastu komoników, pięciu rzemieślników i dwóch rybaków. Michalów był więc bardzo dużą wsią i ważnym ośrodkiem rzemieślniczym. W 1598 roku za czasów biskupa Radziwiłła zanotowano pierwsze wzmianki o szkolnictwie w tym terenie. W 1657 roku we wsi przebywał Stefan Czarniecki. W 1732 roku według lustracji kościelnej w parafii Michalów było 467 osób. W 1827 roku było tu tylko 5 domów i 82 mieszkańców. W XIX wieku wieś była już własnością Dembinskich. W połowie XIX wieku przy pomocy Amelii Dembinskiej dziedziczki Michalowa postawiono nowy kościół istniejący do dziś. We wsi w XIX wieku istniała szkoła początkowa. W końcu XIX wieku parafia Michalów liczyła 703 osoby. W tym czasie wieś miała 80 samodzielnych gospodarzy i liczyła 678 morg ziemi. Na przełomie XIX i XX wieku dobra Michalów składały się z folwarków: Michalów, Podlesie i Terczyn. Ostatnimi właścicielami Michalowa był Antoni Dembinski inżynier elektryk. W 1941 roku folwarki Góry i Michalów zostały przejęte przez Niemców.

Góry

Wieś pierwszy raz wymieniana się jako „de Gori” w dokumentach sądowych ziemskich pod datą 1406. Pierwszym znanym właścicielem wsi był Skarbek z Gór herbu Abdank. O parafii w Górach wspomina już Jan Długosz, stał tam dwumiany kościółek. W 1518 i w 1522 wymieniana się rodzinę Górskich dziedziców Gór, Węchadłowa i Zagajowa. W 1532

roku Stanisław Górski starosta krakowski był dziedzicem Gór i Węchadłowa. W 1561 roku Barbara Kolkowa herbu Trąbny, wdowa po Janie Kolkku stała się właścicielką tych dóbr po Górskich, stała się właścicielką Gór, Węchadłowa i Zagajowa. Po Kolkach wieś przechodzi na własność rodziny Chełmskich a następnie Dembinskich herbu Rawicz. Ród Dembinskich został właścicielem Gór na początku XVII wieku (patrz Węchadłów). Ta gałąź rodu bierze swój początek od Piotra Dembinskiego sędziego krakowskiego. W 1668 roku gdy kalwinizm upadał już w Polsce, zamieniono zbor na kościół katolicki. W międzyczasie istniał we wsi drewniany kościół katolicki. W 1736 roku Stanisław Dembinski herbu Rawicz sprzedaje te dobra Arnolfovi (lub Arnoldowi) Dembinskiemu herbu Nieczuja (ur. 1704) podczaszemu krakowskiemu. To właśnie ten ród będzie posiadał tu majątek ziemski do 1941 roku, czyli przez ponad 200 lat. Synem i następcą Arnolfa był Ignacy Dembinski, chorąży krakowski, poseł na Sejm Wielki, zwoleńnik Konstytucji 3 Maja. To on był fundatorem kościoła (1764) w Górach istniejącego do dziś po licznych generalnych remontach. W 1783 roku parafia Góry składała się ze wsi: Góry, Kolków, Węchadłów i Zagajów. Parafia liczyła około 1000 osób. W 1794 roku w wyniku walk powstańczych został częściowo zniszczony Kościół w Górach. Wszyscy synowie Ignacego Dembinskiego byli oficerami. Jeden z nich Henryk był generałem, uczestnikiem kampanii napoleońskich z 1809, 1812 i 1813 r., zastępcą wodza naczelnego w powstaniu listopadowym, bohaterem narodowym Wegier z powstania narodowego 1848-49. Ludwik Dembinski miał dwóch synów: Ludwika (zm. 1845) i Juliusza (1831-1887). To właśnie ten drugi był dziedzicem Gór i Polichna, w tym czasie do rodziny Dembinskich zaczyna należeć też folwark Michalów. W 1864 utworzono tu Urząd Gminy, do której należał też Michalów. Dobra Góry składały się z się połowie XIX wieku z folwarków Góry, Polichno i Wymysłów. W dobrach była gorzelnia i duże obszary lasów sosnowych. W końcu XIX wieku wieś Góry liczyła 68 samodzielnych gospodarzy na 283 morgach ziemi. Gmina Góry liczyła w końcu XIX wieku 3 924 mieszkańców. We dworze Dembinskich znajdowała się pokazna biblioteka. Odbywały się tu polowania, na których bywali: Paweł hr. Potocki, Tadeusz hr. Lubieński, Marcei hr. Żółtowski, Alfred hr. Morstin i Stefan Dąbrowski. Rejon Gór był jednym z najważniejszych terenów polowań w województwie. Folwark Góry w roku 1930 należał do Józefa Dembinskiego.

Jelcza Mała

Już w 1376 pada nazwa „Gedleza” co utożsamia się ze wsią Jelcza. Nazwa pochodzi od wyrazu „jedla” co oznaczało wtedy małą jodłę. Dość często nazwa tej wsi pojawiała się

w starych dokumentach. Kolejne zapiski pochodzą z lat: 1381, 1382, 1384, 1385, 1386, 1388 oraz 1398. Po raz pierwszy zaczęto rozróżniać Jeleczę Małą i Wielką w połowie XV wieku, gdy w kronikach Jana Długosza pojawia się nazwa „Yedlecz Mitra” W końcu XIV wieku wieś przechodzi na własność Zebrzydowskich a w początkach XVI wieku Zborowskich. Natomiast w roku 1579 jako właścicielka figuruje niejaka Jedlecka. Wieś w tym czasie zamieszkiwało trzech zagrodników oraz pięciu komorników. Była też we wsi karczma. W połowie XVII wieku właścicielem wsi był Samuel Głębocki wojski brzesko-kujawski. Na przełomie XVIII i XIX wieku dzierżawcą wsi był Adam Nowoczyński. Wieś należała w tym czasie do klasztoru miechowskiego. W 1827 Jelecza Mała liczyła 11 domów i 71 mieszkańców. Wieś od 1864 roku należała do Gminy Góry. W 1881 roku Jelecza Mała liczyła ośmiu gospodarzy na 34 morgach ziemi. Folwark we wsi należał do dóbr Zagajów.

Karolów

Dość młoda wieś. Pierwsza wzmianka o tej miejscowości pochodzi z roku 1882. Był to w końcu XIX wieku przysiółek wsi Zagajów. Wieś liczy w tym czasie dziewięciu gospodarzy na 35 morgach ziemi. Folwark w tej wsi należał do dóbr Zagajów.

Kolków

Folwark Kolków istniał już w XVI wieku. Folwark nie był w tym czasie na stałe zamieszkały. Dopiero podczas spisu ludności diecezji krakowskiej w 1787 roku wymienia się Kolków jako samodzielną wieś. Nazwa pochodzi od nazwy rodu Kolków, który panował w tej okolicy w XVI wieku. W 1827 roku wieś liczyła 8 domów i 45 mieszkańców. W 1881 roku wieś liczyła dziewięciu samodzielnych gospodarzy na 35 morgach ziemi. Folwark Kolków należał do dóbr Zagajów.

Pawłowice

Wieś wymieniona po raz pierwszy w 1579 roku w spisie poborowym powiatu ksiąskiego. Nazwa wsi pochodzi od imienia Paweł. W początkach XVIII wieku wieś należała do rodziny Wodziekich. Znany też z dokumentów kościelnych Piotra Mazurka zamożnego chłopa z tej wsi z roku 1663 roku. Dzierżawcami wsi była rodzina Szeligów.

Polichno

Pierwszy raz nazwa tej wsi pojawia się pod datą 1791. Nazwa pochodzi od słowa „pole” inaczej też zwane „pólko” lub „polichno” W 1827 roku mieszkało we wsi 106 mieszkańców w 15 domach. W końcu XIX wieku była to samodzielna wieś jak i folwark szlachecki należący do dóbr Góry. Folwark liczył 214 mórg ziemi. Wieś Polichno w końcu XIX wieku liczyła 14 gospodarzy na 75 morgach ziemi. W spisie właścicieli ziemskich w roku 1930 figuruje jako właściciel folwarku Polichno Helena hr. Morstin (sądzą, że odnosi się to do Heleny z Dembińskich Morstin, która mogła dostać folwark Polichno w posagu).

Przeclawka

Po raz pierwszy nazwa tej wsi pojawia się w kronikach Jana Długosza w latach 1470-80. Nazwa pochodzi od staropolskiego imienia Przedstaw lub Przeclaw. W XIX wieku wieś należała do Gminy Góry. W 1827 roku mieszkało we wsi 120 mieszkańców w 16 domach. Do roku 1864 folwark Przeclawka należał do Kościola. W tymże roku został przejęty przez rząd i sprzedany osobie prywatnej za 15 844 ruble. W końcu XIX wieku nie istniały we wsi samodzielne gospodarstwa chłopskie tylko folwark.⁴

Zabytki Gminy Michałów

➤ Węchadłów

Zespół Dworski: Zespół dworski w Węchadłowie, w którego skład wchodzi: - dwór, murowany z końca XIX w. (ok. 1894 r.) - wcześniej dwór służył za siedzibę szkoły podstawowej, obecnie jest opuszczony, - kaplica p.w. Serca Jezusowego, murowana z inskrypcją ma ścianie południowej: „Kaplica p.w. Serca Jezusowego budowana przez Sejmik Pińczowski dla Węchadłowa w 1927r.” park geometryczny, XVI w. Częściowo przekomponowany na krajobrazowy XIX w.

Zbór Ariński: Zbór ariński obecnie nie jest użytkowany. Obiekt murowany – drewniany z 1559 r. o czym świadczy napis „ANNO DOMINI 1559”, od XIX w. Lamus dworski,

⁴ <http://www.michalow.pl/p.86,historia-miejscowosci>

przebudowany w 1860 r. o czym świadczy kamienna tablica z napisem "Przebudowany 1860". W 1922 r. budynek został odrestaurowany i pokryty nowym dachem.

➤ **Michalów**

Zespół kościoła parafialnego p. w. św. Wawrzyńca: Zbudowany w 1852 - 1853 wg. projektu Felicjana Antoniego Frankowskiego. Ogrodzenie wokół kościoła wraz z bramą z końca XIX w. Obok kościoła znajduje się plebania z początku XX w.

Pozostałości parku dworskiego w Michalowie: Park ma układ symetryczny o dobrze zachowanych liniach widokowych i alejkach. Z istniejącego niegdyś parku przy domu zarządcy majątku debskich pozostały tylko lipa szerokolistna i kilka jesionów. W drzewostanie pochodzącym z późniejszych nasadzeń najstarsze są 25 – letnie świerki srebrzyste.

➤ **Góry**

Zespół Dworski w Górach: Zespół dworski w Górach położony jest w południowym kranca wsi. Zakożenie dworskie powstało w II połowie XVII wieku, na mapach pojawiło się na początku XIX w. Jego właścicielami była rodzina Debskich. Ignacy Dembski – chorąży krakowski, był posłem na Sejm 4 – letni. Ostatnim właścicielem dworu był Józef Dembski. Stary dwór był miejscem kultuwowania tradycji narodowych; m.in. w 1863 roku przebywał w nim generał M. Langiewicz. Pod koniec XIX wieku w miejsce starego dworu wybudowano pałac.

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. wniebowstąpienia NMP: Kościół budowany lub przebudowany ze zboru kalwińskiego w 1764 r. W latach 1912 - 1913 rozbudowany ku wschodowi i gruntownie odnowiony. Plebania zbudowana została ok. 1910 roku.

Kaplica grobowa rodziny Dembskich: Kaplica grobowa rodziny Dembskich w stylu klasycystycznym znajdując się na cmentarzu grzebalnym (poza wsią), murowana. Zbudowana w 1839 roku, remontowana ok. 1985 roku.

➤ **Wrocleryż**

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. św. Marcina: Kościół zbudowany na początku XIX w. Obok znajduje się dzwonnica z 1932 roku. Wokół kościoła znajduje się ogrodzenie z bramą z XIX w. Plebania pochodzi z ok. 1930 roku.

11.5. Kultura, turystyka i sport w gminie Michalów.

Ważną rolę w zakresie krzewienia kultury w Gminie Michalów odgrywa Gminna Biblioteka Publiczna w Michalowie. Gminna Biblioteka Publiczna w Michalowie jest instytucją kultury, której organem założycielskim jest Rada Gminy w Michalowie. Do podstawowych zadań Biblioteki należą: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy własnego regionu, udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczenie zbiorów na zewnątrz oraz prowadzenie systemu wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej, popularyzacja książki i czytelnictwa oraz dorobku kulturalnego gminy, współpraca z bibliotekami innych sieci, miejscowymi szkołami, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami i fundacjami w celu organizowania i prowadzenia działalności służącej rozwijaniu inicjatyw i zaspokajaniu potrzeb kulturalno-oświatowych mieszkańców, prowadzenie różnorodnych form pracy popularyzujących wiedzę i kulturę (wystawy, kiermasze, konkursy, imprezy czytelnicze, warsztaty rękodzieła ludowego, spotkania poetyckie, autorskie).

Przy Gminnej Bibliotece Publicznej działa Klub Seniora pod nazwą „Klub Seniora nad Mierząwą”. Klub został utworzony w strukturze Gminnej Biblioteki Publicznej w Michalowie. Celem Klubu jest przede wszystkim:

- ✓ aktywowanie środowiska seniorów do wspólnego i zorganizowanego spędzenia czasu wolnego,
- ✓ organizowanie dla członków Klubu rozmaitych spotkań, szkoleń, odczytów, wycieczek, imprez kulturalnych itp.;

- ✓ organizowanie grup zainteresowań o tematyce zawodowej, kulturalnej, sportowej, wspieranie ich aktywności oraz umożliwianie dalszego podnoszenia kwalifikacji i sprawności w interesujących ich dziedzinach,
- ✓ nawiązywanie kontaktów z innymi Klubami Seniora działającymi w regionie,
- ✓ działania na rzecz zwiększenia udziału i aktywności seniorów w życiu społecznym, w tym również w życiu społeczności lokalnej,
- ✓ wspieranie oraz realizacja innych zgłaszanych i podejmowanych przez seniorów inicjatyw.

Do Klubu Seniora należy 35 członków.

Na terenie Gminy Michałów znajduje się znana w całej Europie Stadnina Koni. Stadnina Koni Michałów hoduje konie czystej krwi arabskiej już od ponad 50 lat. To największa w Polsce, jedna z większych w Europie, a może i na świecie stadnina koni tej rasy. Od lat utrzymuje stado prawie 400 koni czystej krwi, w tym sanych klaczy matek ponad 100. Obecnie jest spółką Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa OT Warszawa. Dzięki położeniu w dolinie Michałów cechuje specyficzny mikroklimat. Niewielka ilość opadów, bardzo płytka warstwa orna, pod nią skała wapienna sprawiają, że przy małej ilości opadów ziemia pęka, roślinność wędnie i wysycha. Stwarza to środowisko ze wszech miar korzystne dla koni czystej krwi arabskiej. Oprócz arabów stadnina posiada grupę koni małopolskich o bardzo rzadkiej maści tarantowatej oraz kilkanaście kuców szetlandzkich.

Bardzo duże predyspozycje rozwoju na terenie Gminy Michałów ma agroturystyka, będąca jednocześnie optymalną formą zagospodarowania turystycznego na obszarach chronionych, jako turystyka kameralna najmniej szkodząca środowisku, a jednocześnie mająca duże znaczenie edukacyjne i społeczne. Agroturystyka stymuluje również przemiany społeczne na wsi przez stworzenie rynku pracy dla ludności utrzymującej się z rolnictwa i powiększenie rynku zbytu dla produktów rolnych. Stwarza ona możliwości uzyskiwania, praktycznie przez cały rok, bezpośrednich zysków przez mieszkańców, nie tylko właścicieli zagród agroturystycznych, ale innych osób oferujących np. sprzedaż żywności pochodzącej z gospodarstw rolnych, sprzedaż wyrobów sztuki ludowej i rzemiosła artystycznego, przejażdżki konne, wypożyczanie sprzętu turystycznego itp.

Zagospodarowanie turystyczne regionu w znacznym stopniu określa właściwe możliwości korzystania z walorów przyrody dla potrzeb wypoczynku, rekreacji i krajoznawstwa. Gmina Michałów posiada w tym zakresie stosunkowo słabe zaplecze. Rekompensują to jednak walory krajoznawcze i gościnność mieszkańców. Niewątpliwie dużym atutem są rzeki: Mierzawa i Nida, ukształtowanie terenu i lasy. Obydwie rzeki mogą stanowić nieformalny trakt komunikacyjny dla amatorów spływów kajakowych i pontonowych. Atrakcyjna krajobrazowo i obfitująca w lasy Gmina Michałów, to wymarzone miejsce dla rozproszonego, opartego na wiejskich kwaterach wypoczynku. Wycieczki po lasach pozwolą na poznanie ciekawych zbiorowisk leśnych o różnicowanym składzie gatunkowym drzewostanu oraz runa leśnego. Pełnymi swoistego uroku są tereny, które stanowią granicę między użytkami zielonymi a lasem, będące zazwyczaj punktami widokowymi, z których można podziwiać przepiękną panoramę okolic. Mogą dodatkowo pełnić rolę miejsc chwilowego odpoczynku w czasie wędrowki pieszej, względnie punktu postoju dla turystów uprawiających turystykę rowerową. Właściwą formą ruchu turystycznego w lasach powinna być turystyka piesza lub rowerowa, najmniej zagrażająca środowisku leśnemu. Takim formom ruchu turystycznego sprzyja sieć dróg i ścieżek o nawierzchni twardej przecinającej lasy. Zabytki kultury, figury przydrożne, ementarze i inne obiekty o bardzo ciekawej i bogatej historii stwarzają dogodne warunki do uprawiania turystyki poznawczej, wzbogacającej wiedzę o kulturowych wartościach regionu.

Turystyka, rekreacja i sport:

Gmina Michałów znajduje się w południowo-zachodniej części Niecei Nidziańskiej, w obrębie Płaskowyzu Jędrzejewskiego, Doliny Nidy i Garbu Wodzisławskiego. Lokalizacja w obrębie kilku jednostek fizjograficznych różnicuje krajobraz gminy i stwarza dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej, dając możliwość podziwiania malowniczych krajobrazów, zwiedzania interesujących miejsc, wędkowania, korzystania z kąpielii rzecznych, grzybobrania i spacerowania po lesie. Gmina położona jest w malowniczym terenie województwa świętokrzyskiego w regionie zwanym Ponidziem. Od północy ograniczona jest Garbem Pińczowskim a od południa Garbem Wodzisławskim. Południowa część gminy położona w obrębie Garbu Wodzisławskiego kontrastuje z pozostałym bezleśnym terenem. Garb o wysokości bezwzględnej od 240 do 326 m n.p.m. stanowi wyraźną wyżynę w stosunku do sąsiadujących subregionów: Doliny Nidy i Płaskowyzu Jędrzejewskiego. Ma on charakter falistej, lessowej wyżyny poprzedzielanej

licznymi parowami, suchymi dolinkami i wozozami o stromych zerodowanych stokach. Malownicze wzniesienia pokrywaj pola uprawne oraz lasy wododziałowe, pomiedzy którymi wkomponowane sa poszczegolne wsie. Wschodnia czesc gminy obejmuje Doline Nidy. Rzeka Nida wraz z prawym doplywem – rzeka Mierzawa jest duzym walorem gminy, nie tylko ze wzgledow rekreacyjnych, ale i przyrodniczych. Znajduja sie tutaj miejsca bytowania bobrow, wielu gatunkow plakow wodno-blotnych i ryb stodkowodnych. Pohnocno-zachodnia czesc gminy to Plaskowyz Jedrzejowski. Jest on slabo zalosona, falista wyzynna o lagodnych i szerokich wzniesieniach, pomiedzy którymi leza plaskie rowniny piaszczyste. Klimat gminy jest charakterystyczny dla calego obszaru Niecki Nidzianskiej, jest lagodny bez gwałtownych skokow temperatury i o stosunkowo malej ilosci opadow. Obejmujaca wschodnia czesc gminy Dolina Nidy jest jednym z jej najwiekszych walorow przyrodniczych i turystyczno-rekreacyjnych. Na terenie rezerwatu „Wroni Dół” stwierdzono wystepowanie wielu unikatowych gatunkow roslin chronionych. Przez gmine przeplywa rzeka Mierzawa, doplyw Nidy. Obie rzeki, Nida i Mierzawa, stwarzaja idealne warunki dla amatorow splywow kajakowych i pontonowych. Dobrze rozwinieta siec drog gminnych i lokalnych oraz drog i szciezek przecinajacych lokalne lasy, a takze zabytki kultury, figury przydrozne, cmentarze i inne obiekty o ciekawej i bogatej historii sprzyjaja turystyce pieszej, rowerowej oraz turystyce poznawczej, wzbogacajacej wiedze o kulturowych wartosciach regionu.

Baza sportowa w gminie Michalów stan na 31.12.2021 r.

Wykaz placow zabaw:

- ✓ plac zabaw przy szkole w Węchadłowie;
- ✓ plac zabaw przy szkole w Górach;
- ✓ plac zabaw przy szkole w Michalowie;
- ✓ plac zabaw przy szkole w Sędowicach;
- ✓ plac zabaw przy świetlicy wiejskiej w Turze Dolnym;
- ✓ plac zabaw przy świetlicy wiejskiej w Pawłowicach;
- ✓ plac zabaw przy bibliotece w Michalowie;
- ✓ plac zabaw przy bibliotece w Górach;
- ✓ plac zabaw przy świetlicy wiejskiej w Przecławce;
- ✓ plac zabaw przy SZOZ w Michalowie.

Wykaz siłowni zewnętrznych:

- ✓ siłownia zewnętrzna we Wrocierzu (Owarta Strefa Aktywności);
- ✓ siłownia zewnętrzna w Pawłowicach (Owarta Strefa Aktywności);
- ✓ siłownia zewnętrzna w Zagajówku (Owarta Strefa Aktywności);
- ✓ siłownia zewnętrzna w Przecławce (Owarta Strefa Aktywności);
- ✓ siłownia zewnętrzna w Węchadłowie (Owarta Strefa Aktywności);
- ✓ siłownia zewnętrzna OSP w Sędowicach;
- ✓ siłownia zewnętrzna OSP w Górach;
- ✓ siłownia zewnętrzna OSP w Tomaszowie;
- ✓ siłownia zewnętrzna w Michalowie (plac przy muszli koncertowej).

Wykaz terenow rekreacyjnych:

- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Turze Górnym (na placu znajduje się szciezka zdrowia);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Turze Dolnym;
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Pawłowicach;
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Jelezy Wielkiej z elementami placu zabaw;
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej we Wrocierzu (na placu znajduje się szciezka zdrowia z elementami placu zabaw);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Sędowicach (na placu znajduje się siłownia zewnętrzna);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Zagajówce (na placu znajduje się plac zabaw);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Zagajówku (na placu znajduje się szciezka zdrowia z elementami placu zabaw);
- ✓ teren przy Urzędzie Gminy (na placu znajduje się muszla koncertowa, plac zabaw, siłownia zewnętrzna);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Górach (na placu znajduje się siłownia);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Kolkowie (na placu znajduje się szciezka zdrowia z elementami placu zabaw);
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Przecławce;
- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Tomaszowie (na placu znajduje się szciezka zdrowia z elementami placu zabaw oraz siłownia zewnętrzna);

- ✓ teren przy świetlicy wiejskiej w Węchadłowie (na placu znajduje się ścieżka zdrowia z elementami placu zabaw).

Wykaz obiektów sportowych:

- ✓ boisko wielofunkcyjne przy szkole w Węchadłowie;
- ✓ boisko wielofunkcyjne przy szkole w Górach;
- ✓ boisko wielofunkcyjne przy szkole w Michałowie;
- ✓ boisko wielofunkcyjne MSiP przy szkole w Michałowie;
- ✓ boisko wielofunkcyjne przy szkole w Śędowicach;
- ✓ boisko wielofunkcyjne w Turze Górnym;
- ✓ boisko wielofunkcyjne w Pawłowicach;
- ✓ boisko wielofunkcyjne we Wrocierzu;
- ✓ boisko wielofunkcyjne w Zagajowie;
- ✓ boisko wielofunkcyjne w Zagajówku;
- ✓ sala sportowa w szkole w Węchadłowie;
- ✓ sala sportowa w szkole w Górach;
- ✓ sala sportowa w szkole w Michałowie;
- ✓ sala sportowa w szkole w Śędowicach.

II.6. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura komunikacyjna gminy Michałów.

Na terenie gminy infrastruktura budowlana różni się wiekiem, powierzchnią zabudowy, technologią wykonania, przeznaczeniem oraz wynikającą z podstawowych parametrów energochłonnością. Na terenie gminy należy wyróżnić:

- ✓ budynki mieszkalne,
- ✓ obiekty użyteczności publicznej,
- ✓ obiekty pod działalność usługowo-handlową i wytwórczą,
- ✓ obiekty pod działalność rolniczą.

Charakter zabudowy mieszkaniowej jest niejednorodny.

Gmina posiada ustalony na lata 2021-2025 Program gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy Michałów, który przyjęty został uchwałą Nr XXIX/229/2021 Rady Gminy Michałów z dnia 28 maja 2021 r.

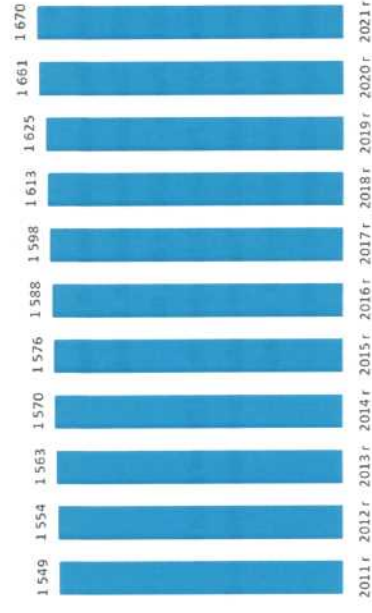
W 2021 roku Gmina Michałów dysponowała 11 lokalami mieszkalnymi. W 2021 roku Gmina Michałów dysponowała 2 lokalami socjalnymi.

Lokale socjalne będą pozyskiwane w miarę potrzeb poprzez adaptację oraz remont pomieszczeń znajdujących się w budynku szkoły w Węchadłowie, w budynku świetlicy Kolkowie oraz w budynku Biblioteki w Górach. Gmina Michałów nie przewiduje powiększania zasobu mieszkaniowego poprzez budowę czy zakup nowych mieszkań. Celem Gminy jest dążenie do podnoszenia standardu lokali, estetyki budynków, a przede wszystkim nie dopuszczenie do pogorszenia się ich stanu technicznego. Biorąc pod uwagę fakt, iż lokale wchodzące w skład zasobu mieszkaniowego gminy znajdują się w budynkach, które mają po kilkadziesiąt lat, ich stan techniczny wskazuje na konieczność przeprowadzenia remontów i modernizacji.

➤ Zasoby mieszkaniowe

W ostatnich latach notuje się systematyczny wzrost budownictwa. Zasoby mieszkaniowe gminy Michałów na koniec 2021 wynoszą według danych Głównego Urzędu Statystycznego roku 1 670 mieszkań, których łączna powierzchnia wynosi 138 963 m². Przeciętna wielkość mieszkania to 83,2 m². W porównaniu do danych z końca 2011 roku liczba mieszkań wzrosła o 121. Jest to o 8,0% mieszkań więcej niż w roku 2011.

Rysunek 5 Liczba mieszkań na terenie gminy Michałów w latach 2011 – 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).

> Infrastruktura drogowa gminy Michatów.

Gmina Michatów posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych. Przez teren gminy Michatów przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Ponadto na terenie gminy występuje też wiele dróg dojazdowych stanowiących uzupełniającą sieć dróg publicznych o nawierzchniach asfaltowych lub utwardzonych kruszywem, sprzyjających turystyce pieszej i rowerowej dla podziwiania walorów przyrodniczych gminy oraz utrzymywania aktywności fizycznej przez jej mieszkańców.

Drogi wojewódzkie:

- ✓ Nr 766 Morawica – Węchadłów o długości 12 km
- ✓ Nr 768 Jędrzejów – Węchadłów – Skalmierz – Koszyce – Brzesko o długości 4.0 km.

Łączna długość dróg wojewódzkich – 16 km.

Drogi powiatowe:

- ✓ 0169T Imielno – Helenówka – Mierzwin – Zegartowice – Tur Góry - o dl. 1,3 km.
- ✓ 0177T Zawale Niegosławskie – Tur Góry – Tur Dolny – Pawłowice – o dl. 10,3 km.
- ✓ 0178T Michatów – Pawłowice – Wrocierz – Sędowice – gr. powiatu. o dl. 10,8 km.
- ✓ 0179T Michatów – Dębówka – Kolków – Bujówka – o długości 9,3 km.
- ✓ 0180T Zagajów – Góry – Bujówka – Przecławka – Wolica o dl. 8,60 km.
- ✓ 0181T Sędowice – Rzeszki – Wrocierz – o długości 3, 5km.
- ✓ 0191T Wola Lubbecka – Karolów - Zagajów – Zagajówek – Michatów o długości 8,4 km.

Łączna długość dróg powiatowych – 52,20 km.

Drogi gminne

- ✓ Nr 345001T Bujówka – Sackówka o dl. 3,88mb,
- ✓ Nr 345002T Tomaszów przez wieś o dl. 3,75km,
- ✓ Nr 345003T Pozory – Polichno o dl. 2, 0km
- ✓ Nr 345004T Od dr. Pińczów – Działoszycze - do wsi Góry o dl. 1,4 km.
- ✓ Nr 345005T Węchadłów od dr. Pińczów – Jędrzejów do zlewni mleka o dl. 0,935 km.
- ✓ Nr 345006T Michatów – Równiny o dl. 1,338 km.
- ✓ Nr 345007T Góry – Karolów o dl. 1,005 km.
- ✓ Nr 345008T Wrocierz – Zagajów o dl. 1,185 km.
- ✓ Nr 345009T Michatów – Kwicimówka o dl. 1,5 km.

- ✓ Nr 345010T Michatów – Piaski o dl. 0,55 km,
- ✓ Nr 345011T Węchadłów przez wieś o dl. 1,1 km,
- ✓ Nr 345012T Sędowice – Helenówka o dl. 2,61 km,
- ✓ Nr 345013T Sędowice – Przeczki o dl. 2,086 km,
- ✓ Nr 345014T Góry (od drogi Pińczów – Działoszycze do szkoły) o dl. 0,45 km,
- ✓ Nr 345015T Tur Piaski przez wieś o dl. 1,31 km,
- ✓ Nr 345016T Michatów – Betlejem o dl. 2,402 km,
- ✓ Nr 345017T Góry do cmentarza o dl. 0,66 km,
- ✓ Nr 345018T Węchadłów – Przewozy o dl. 1,15 km,
- ✓ Nr 345019T Tur Góry – Sędowice o dl. 2,92 km,
- ✓ Nr 345020T Wrocierz (Byczów) o dl. 0,4 km,
- ✓ Nr 345022T Michatów – Terczyn o dl. 0,8 km,
- ✓ Nr 345023T Przecławka przez wieś o dl. 0,648 km,
- ✓ Nr 345024T Sędowice – Gawron o dl. 0,99 km,
- ✓ Nr 345025T Sędowice – Odołki o dl. 0,436 km,
- ✓ Nr 345026T Sędowice – Kamieniec – Wały o dl. 2,208 km,
- ✓ Nr 345027T Tur Dolny – Busina o dl. 0,910 mb,
- ✓ Nr 345028T Pawłowice – Łąki o dl. 0,99 mb,
- ✓ Nr 345029T Michatów – Kwicimówka – Szosa o dl. 0,63 km,
- ✓ Nr 345030T Michatów – Breleczyń o dl. 0,690 km,
- ✓ Nr 345031T Michatów – Szkoła o dl. 0,375 km,
- ✓ Nr 345032T Michatów – Dębówka o dl. 1,015 km,
- ✓ Nr 345033T Kolków – Bellejem o dl. 1,155 km,
- ✓ Nr 345034T Zawale Niegosławskie – Bugaj o dl. 0,545 km,
- ✓ Nr 345035T Węchadłów – Sady o dl. 336 km,
- ✓ Nr 345036T Węchadłów – Młynki o dl. 1,0 km,
- ✓ Nr 345037T Tur Piaski – Łąki o dl. 0,965 km,
- ✓ Nr 345038T Węchadłów – Żabnice – Sady o dl. 1,055 km,
- ✓ Nr 345039T Jelcza Wielka – Jelcza Mała o dl. 1,102 km,
- ✓ Nr 345040T Karolów – Zagajów o dl. 0,97 km,
- ✓ Nr 345041T Pawłowice koło Kaplicy o dl. 0,125 km,
- ✓ Droga gminna Michatów – Łąki o dl. 0,641 km
- ✓ Droga gminna Jelcza Mała – Zagajów o dl. 1,7 km,

- ✓ Droga gminna Tur Góry – Sędowice – cmentarz o dl. 3,065 km,
- ✓ Droga gminna Węchadłów – Nowa wieś – Gościmiec o dl. 1,5 km,
- ✓ Droga gminna Michałów – Kwietniówka – Dębówka o dl. 1,29 km,
- ✓ Droga gminna Michałów – Padoki o dl. 1,84 km,
- ✓ Droga gminna Michałów – Pompownia wody o dl. 0,53km,

Łączna długość dróg gminnych na koniec 2020 r. wynosiła 60,142 km.

Publiczny transport zbiorowy

Na terenie Gminy Michałów nie występuje transport zbiorowy zarządzany przez gminę. Na obszarze gminy publiczny transport zbiorowy jest realizowany przez 5 przewoźników, którzy świadczą swoje usługi na następujących liniach komunikacyjnych:

1. Busko Źródło - Katowice przez Pińczów – Miechów;
2. Skalbierz – Pińczów przez Kwaszyn – Działoszycę – Wolica;
3. Kazimierza Wielka – Kielce przez Pińczów;
4. Pińczów – Tur Góry przez Michałów – Pawłowice;
5. Pińczów – Sędowice przez Michałów, Wrocierz;
6. Pińczów – Węchadłów przez Michałów – Góry;
7. Działoszycę – Pińczów przez Lipówkę;

II.7. Oświata w gminie Michałów

Na terenie Gminy Michałów znajdują się 4 publiczne zespoły placówek oświatowych:

Zespół Placówek Oświatowych w Michałowie

W skład Zespołu wchodzi:

- ✓ Samorządowa Szkoła Podstawowa w Michałowie z obwodem obejmującym miejscowości: Michałów, Tur Piaski, Tur Dolny, Tur Góry, Zawale Niegosławskie, Pawłowice, Zagajówek.
- ✓ Samorządowe Przedszkole w Michałowie.

Zespół Placówek Oświatowych w Górach

W skład Zespołu wchodzi:

- ✓ Samorządowa Szkoła Podstawowa w Górach z obwodem obejmującym miejscowości: Góry, Karolów, Kołków, Polichno, Przeclawka, Sadkówka, Tomaszów, Zagajów.
- ✓ Samorządowe Przedszkole w Górach.

Zespół Placówek Oświatowych w Sędowicach

W skład Zespołu wchodzi:

- ✓ Samorządowa Szkoła Podstawowa w Sędowicach z obwodem obejmującym miejscowości:
- ✓ Sędowice, Wrocierz, Jelcza Wielka, Jelcza Mała.
- ✓ Publiczne Przedszkole w Sędowicach.

Zespół Placówek Oświatowych w Węchadłowie

W skład Zespołu wchodzi:

- ✓ Samorządowa Szkoła Podstawowa w Węchadłowie z obwodem obejmującym miejscowość Węchadłów.
- ✓ Samorządowe Przedszkole w Węchadłowie.

Baza szkół

Szkoły dysponowały następującą bazą lokalową:

- ✓ ZPO Michałów: 14 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna,
- ✓ ZPO Góry: 7 sal lekcyjnych, 1 sala gimnastyczna,
- ✓ ZPO Sędowice: 9 sal lekcyjnych, 1 sala gimnastyczna,
- ✓ ZPO Węchadłów: 8 sal lekcyjnych, 1 sala gimnastyczna.

Według stanu na wrzesień 2021 r. liczba uczniów w wieku obowiązku szkolnego w obwodach szkół na terenie gminy Michałów wynosiła łącznie 369, w tym ZPO Michałów – 196 uczniów, ZPO Góry – 60 uczniów, ZPO Sędowice – 71 uczniów oraz ZPO Węchadłów – 42 uczniów.

II.8. Służba zdrowia w gminie Michalów.

Na terenie gminy Michalów funkcjonuje Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej.

SZOZ w Michalowie działa na podstawie następujących przepisów prawnych: Ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn. Dz. U. 2022 poz. 633), Statutu nadanego uchwałą Nr XVII/112/2012 Rady Gminy Michalów z dnia z 9 marca 2012 r. w sprawie nadania Statutu Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Michalowie. Przedmiotem działalności jest udzielanie świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych osobom ubezpieczonym oraz innym osobom, uprawnionym do tych świadczeń na podstawie odrębnych przepisów – nieodpłatnie, za częściową odpłatnością lub całkowitą odpłatnością. Zakres świadczeń obejmuje: podstawową opiekę zdrowotną. Do zadań zakładu należy:

- Udzielanie świadczeń zdrowotnych w obrębie działania zakładu oraz zawodowe postępowanie służące zachowaniu, przywróceniu lub poprawie zdrowia, a w szczególności:
  - ✓ badanie i porada lekarska,
  - ✓ leczenie,
  - ✓ opieka nad zdrowym dzieckiem,
  - ✓ pielęgnacja chorych,
  - ✓ pielęgnacja niepełnosprawnych i opieka nad nimi,
  - ✓ orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia,
  - ✓ zapobieganie powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne oraz szczepienia
  - ✓ ochronne,
  - ✓ prowadzenie działalności profilaktycznej i oświatowo – wychowawczej.
- Nadzór specjalistyczny i organizacyjny nad udzielaniem świadczeń zdrowotnych przez jednostki organizacyjne podstawowej opieki zdrowotnej;
- Organizowanie fachowego kształcenia pracowników medycznych dla potrzeb własnych zakładu o podstawowej opieki zdrowotnej;
- Promocja zdrowia

Strukturę podmiotu leczniczego – Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Michalowie tworzą następujące jednostki i komórki organizacyjne:

Ośrodek Zdrowia Michalów 286 wraz z komórkami organizacyjnymi:

- ✓ Poradnia(gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Poradnia (gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci,
- ✓ Gabineł profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- ✓ Poradnia (gabineł) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Gabineł diagnostyczno – zabiegowy,
- ✓ Punkci szczepień.

Filia Góry wraz z komórkami organizacyjnymi:

- ✓ Poradnia(gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Poradnia (gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci,
- ✓ Gabineł profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- ✓ Poradnia (gabineł) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Gabineł diagnostyczno – zabiegowy,
- ✓ Punkci szczepień.

Filia Sędowice wraz z komórkami organizacyjnymi:

- ✓ Poradnia(gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Poradnia (gabineł) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci,
- ✓ Gabineł profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- ✓ Poradnia (gabineł) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ Gabineł diagnostyczno – zabiegowy,
- ✓ Punkci szczepień.

W 2021 r ilość pacjentów przyjętych przez lekarzy w trzech Ośrodkach Zdrowia wyniosła – 17 691 osób.

- ✓ w tym przyjętych dzieci – 2 129,
- ✓ w tym wizyt domowych – 30.
- ✓ Ilość wykonanych szczepień na COVID-19 – 2 932.

Liczba ludności objęta opieką lekarską przez Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Michałowie na dzień 01.01.2021 r. wyniosła 3986 osób i 4032 osób objętych opieką pielęgniarstwa. Nieznaczne zmiany można dostrzec w strukturze wiekowej populacji. Małże liczb osób w wieku od 0 do 19 lat oraz w wieku od 20 do 40 lat. Społeczeństwo w gminie Michałów starzeje się, wskazuje na to zwiększająca się liczba osób w wieku 40 do 65 oraz 66 – 75. Zwiększająca się liczba osób starszych w społeczeństwie jest równoznaczna ze zwiększającą się liczbą potencjalnych pacjentów SZOZ.

II.9. Bezpieczeństwo publiczne w gminie Michałów.

Ochronę bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy zapewnia Powiatowa Komenda Policji w Pinczowie poprzez służbę jednego dzielnicowego, która obejmuje obszar całej gminy. Kierując się odpowiedzialnością za stan bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Michałów, podejmowane są działania, które przyczynią się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, zapobiegania występowania sytuacji kryzysowych i sprawnego likwidowania ich następstw. Wykonywanie działań prowadzone jest przy ścisłej współpracy z Państwową Strażą Pożarną, Policją i ohoitniczymi strażami pożarnymi z terenu Gminy. Najbliższa jednostka Państwowej Straży Pożarnej znajduje się w Pinczowie. Gmina Michałów wspiera działalność PSP poprzez wydatkowanie środków z budżetu gminy. Na terenie Gminy Michałów działa 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Góry, OSP Michałów, OSP Pawłowice, OSP Sędowice, OSP Tomaszów, OSP Tur Dolny, OSP Tur Góry, OSP Wrocierz, OSP Zagajów, OSP Zagajówek, które funkcjonują w swoich remizach. Jednostki te pozostają na średnim poziomie wyposażenia w sprzęt ratowniczo - gaśniczy i w systemy łączności. Wszystkie posiadają samochody pożarnicze. Łącznie na wyposażeniu jednostek OSP znajduje się 12 pojazdów, w tym 2 średnie gaśnicze i 2 ciężkie gaśnicze oraz 8 lekkich operacyjnych.

II.10. Organizacja społeczne działające na terenie gminy Michałów.

Na terenie Gminy Michałów działa kilkanaście stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają bowiem najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców

oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Wciąż jednak brakuje środków na rozwijanie ich działalności. Na terenie Gminy Michałów działają stowarzyszenia i organizacje społeczne o charakterze formalnym (zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, koła) oraz nieformalnym.

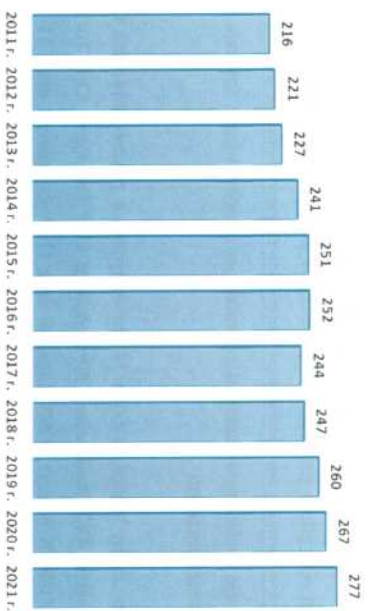
Na terenie Gminy Michałów działa 10 stowarzyszeń w postaci jednostek OSP. OSP Góry, OSP Michałów, OSP Pawłowice, OSP Sędowice, OSP Tomaszów, OSP Tur Dolny, OSP Tur Góry, OSP Wrocierz, OSP Zagajów oraz OSP Zagajówek oraz 11 Kół Gospodyń Wiejskich (Węchadłów, Tomaszów, Przeclawka, Góry, Michałów, Zagajówek, Zagajów, Sędowice, Pawłowice, Tur Dolny, Tur Góry). Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują takie stowarzyszenia jak: Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej w Michałowie oraz Uczniowski Klub Sportowy „NAPRZÓD” przy Zespole Szkół w Michałowie.

Rada Gminy Michałów podjęła decyzję o przystąpieniu do Lokalnej Grupy Działania poprzez podjęcie uchwały Nr XII/65/2007 z dnia 9 października 2007 r. w sprawie przystąpienia Gminy Michałów do Lokalnej Grupy Działania Poniemie na podstawie art. 18 ust. 1, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Przystąpienie Gminy Michałów do Lokalnej Grupy Działania jaką jest Lokalna Grupa Działania Poniemie pozwoliło godnie reprezentować społeczność z terenów wiejskich, a także stworzyło możliwość ubiegania się o środki pomocowe. Przystąpienie do wyżej wymienionej organizacji, to szansa rozwoju obszarów wiejskich z terenu Gminy Michałów.

II.11. Sytuacja gospodarcza w gminie Michałów.

Według danych GUS na koniec 2021 roku na terenie gminy Michałów funkcjonowało 277 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat ulega systematycznemu wzrostowi. W porównaniu do danych z 2011 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 61, co stanowi przyrost na poziomie 28,2%. Przedstawiony wykres ukazuje rozkład liczby przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich lat oraz dynamikę wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Michałów.

Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Michalów w latach 2011 – 2021 (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Opierając się na danych ze spisu REGON na koniec 2021 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w gminie Michalów stanowią firmy działające w branży: handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa oraz pozostała działalność usługowa. Tabela 2 przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w gminie Michalów.

Tabela 2. Branże i liczba podmiotów w gminie Michalów na dzień 31.12.2021 r. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Rodzaj działalności	Ilość podmiotów
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	71
Sekcja F – Budownictwo	44
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	37
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	28
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	20
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	14
Sekcja P – Edukacja	13
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
Sekcja J – Informacja i komunikacja	1
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1
Sekcja D – Wywarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	1
Sekcja E – Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	1

W Gminie Michalów dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2021 roku odnotowano 266 takich podmiotów gospodarczych, co stanowiło – 96,0%. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 11. Na terenie gminy Michalów nie odnotowano ani jednego podmiotu zatrudniającego powyżej 50 pracowników.

III. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono informacje, które pozyskane zostały z instytucji mających swoją siedzibę na terenie gminy Michalów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych. Zasadnicze badania opinii mieszkańców gminy Michalów oraz uczniów poprowadzone zostały analizą danych zastanych. Analiza kluczowych problemów społecznych została dokonana na podstawie analizy dokumentów zastanych. Jednym z głównych założeń niniejszej diagnozy było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej gminy Michalów. Pomoc i wsparcie w gminie Michalów z zakresu realizacji zadań wynikających z ustaw w 2021 roku uzyskało 351 osób, co stanowiło 7,9% wszystkich mieszkańców gminy. W stosunku do 2020 roku łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zwiększyła się o 20 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego 3 rodziny. W przypadku długotrwałe korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 95 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2020 o 3 osoby. W gminie Michalów najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi w 2021 roku było kolejno: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie, wielodzietność, alkoholizm. W dalszej części opracowania omówiono najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy Michalów wraz z liczbą rodzin objętych pomocą i wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michalowie w 2021 roku.

III.1. Długotrwała lub ciężka choroba.

Hasło Światowej Organizacji Zdrowia: „Zdrowie zaczyna się w domu” podkreśla rolę rodziny w kształtowaniu i ochronie zdrowia jej członków. Rodzina jako podstawowa jednostka społeczna jest współodpowiedzialna za zdrowie swoich członków, ponieważ stanowi jedną z najstarszych i najsilniejszych struktur społecznych. Jej członków wiąże bowiem cechy genetyczne, środowiskowe i obyczajowe. Zdrowie rodziny jest pojęciem znacznie szerszym niż suma zdrowia jej członków. Uwzględnia bowiem rolę oddziaływania psychologicznego, społecznego i zdrowotnego między sobą, w tym zależności zachodzące między poszczególnymi członkami. Rola rodziny w podnoszeniu poziomu zdrowia zależy od kompleksu czynników wewnątrz i zewnątrz rodziny. Czynniki wewnątrzrodzinne sprzyjające spełnieniu tej ważnej funkcji to odpowiednie uwarunkowania osobowościowe jak: wykształcenie, wspólny system wartości, pozytywny stosunek do problemów opieki zdrowotnej i czynny udział w wykonywaniu zaleceń służby zdrowia. Do czynników zewnętrznych należy zaliczyć te, które umożliwiają aktywne działania rodziny na rzecz zdrowia. Najistotniejsze to: zaspokojenie potrzeb socjoekonomicznych, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ustawodawstwo na rzecz rodziny, dostęp do opieki zdrowotnej, system kształcenia, kultura zdrowotna. Do zagrożeń zdrowotnych rodziny należy zaliczyć zagrożenia ekologiczne związane z miejscem pracy, zamieszkania czy nauki; brak dostępu do informacji; nadmiar uwagi skierowany na własny organizm i wycofanie się z ról społecznych, których podjęcie czy dalszego odgrywania oczekuje rodzina; degradacja żywicieli rodziny (alkoholizm, narkomania, lekomania); negatywne skutki leczenia, higieny ciąży.

Długotrwała lub ciężka choroba jako jeden z powodów udzielenia pomocy społecznej i wsparcia dotyczyła w 2021 roku 52 rodzin z terenu gminy Michałów. W ostatnich latach ta przyuczyna udzielenia pomocy społecznej i wsparcia wyraźnie wzrasta.

Tabela 3. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
DLUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	50	48	46	52

III.2. Ubóstwo.

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. „Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują, poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu węższym i szerszym. W ujęciu węższym - ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne. Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia. Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo - skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Ze względu na etiologię, pochodzenie i podłoże, ubóstwo dzieli się najczęściej w literaturze na zawinione i niezawinione. Pierwsze z nich - ubóstwo zawinione - jest udziałem m.in. ludzi z tzw. marginesu społecznego, czyli alkoholików, narkomanów, osoby, które nigdy nie pracowały, bo odznaczają się chroniczną niechęcią do pracy, itp. Z kolei na ubóstwo niezawinione cierpią takie osoby jak: emeryci, renciści, osoby z rodzin niepełnych, rolnicy. W dobie przemian gospodarczych do grupy tej dołączyła także rzesza bezrobotnych. Obok tego podziału mówi się także często o indywidualnej lub społecznej genezie ubóstwa, gdzie odchodzi się nieco od wartościowania i oceniania, czy jest to ubóstwo zawinione, czy też nie. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność; uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm); niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, umysłowa; samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe); wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych; niski status wykształcenia

prowadzący do bezrobocia; przewlekła choroba; inne przyczyny (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawastwiają się stawiają jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. W 2021 roku ubóstwo jako jeden z powodów udzielenia pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 28 rodzin z terenu gminy Michalów. Skala problemu ubóstwa w gminie Michalów w ostatnich latach ulega stopniowemu zwiększeniu, jest to nadal jeden z ważniejszych i aktualnych problemów społecznych.

Tabela 4. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu ubóstwa. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów).

UBOSTWO	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	21	22	25	28

III.3. Bezrobocie.

Bezrobocie jest problemem społecznym, który często generuje inne problemy takie jak alkoholizm, przemoc czy w skrajnych przypadkach bezdomność. Rodziny/ osoby dotknięte bezrobociem z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji zawodowych a co za tym idzie niskim wykształceniem. Ubożenie rodziny często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny. Pomimo zmniejszającej się liczby osób bezrobotnych, na terenie gminy Michalów występuje duży procent osób pracujących w „szarej strefie”. Stopa bezrobocia w powiecie pińczowskim wyniosła na koniec 2021 roku 8,1% i była niższa niż przeciętna stopa dla województwa świętokrzyskiego i wyższa dla całego kraju, która wyniosła odpowiednio 8,7% i 5,8%. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Michalów zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pińczowie wyniosła 115 – 10,9% ogółu bezrobotnych mieszkańców powiatu pińczowskiego. Należy zwrócić uwagę, iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy zarówno w skali mikro (w obrębie powiatu) jak i w skali makro (w obrębie województwa i całego kraju) uległa w ostatnich latach poprawie. Ożywienie gospodarcze spowodowało zwiększenie liczby ofert pracy, co znacząco wpłynęło na spadek stopy bezrobocia. Obecnie w rejestrach urzędu pracy pozostają głównie osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby, które nie są zainteresowane aktywnością zawodową tylko możliwością skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego zarejestrowanym osobom bezrobotnym. Mieszkańcy gminy Michalów mieli możliwość podjęcia aktywizacji zawodowej w ramach prac społecznie – użytecznych i w Centrum Integracji Społecznej.

Poniżej przedstawiono wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Warto zauważyć, że od 2016 roku wskaźnik wykazuje tendencję spadkową, by w 2021 roku osiągnąć poziom 21,0%. Pomimo spadku wartości wskaźnika pozostaje on nadal na wysokim poziomie.

Tabela 5. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej – stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

Rok	Wskaźnik
2016	46%
2017	36%
2018	35%
2019	32%
2020	27%
2021	21%

Pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w gminie problem ten nadal pozostaje ważną przesłanką do przyznawania pomocy. Gmina Michalów w ramach prowadzonych działań przeciwdziałania bezrobociu prowadzi we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Pińczowie programy aktywizujące osoby bezrobotne. W ramach tych działań prowadzone są staże, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz prace społecznie – użyteczne. Bezrobocie w 2021 roku było powodem przyznania pomocy z Ośrodka Pomocy Społecznej dla 22 rodzin w gminie Michalów. W ostatnich latach liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia ulega znacznemu zmniejszeniu.

Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu bezrobocia. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów).

BEZROBOCIE	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	36	36	29	22

III.4. Niepełnosprawność.

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób

niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdołną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej wymagającej niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, za którą uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności wymagającej w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia niewymagającej pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających do osiągnięcia przy współudziale tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Osoby niepełnosprawne to także te które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Z tytułu niepełnosprawności osoby mogą ubiegać się o: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek stały wraz z ubezpieczeniem zdrowotnym, zasiłek celowy, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek celowy. **Niepełnosprawność jako jeden z powodów udzielenia pomocy socjalnej i wsparcia w 2021 roku dotyczyła 22 rodzin z terenu gminy Michałów.** Liczba osób, które uzyskały wsparcie z tytułu posiadanej niepełnosprawności w ostatnich latach zdecydowanie wzrosła.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	19	7	9	22

III.5. Ochrona macierzyństwa.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wygryzkwować alimentów na dziecko. Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin. Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej i tym samym powinno poprawić sytuację finansową rodziny. **W 2021 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 17 osobom.** W ostatnich latach pomoc z tytułu ochrony macierzyństwa, przyznawana jest podobnej liczbie osób.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	20	20	18	17

III.6. Uzależnienia.

Profilaktyka uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy prowadzona jest za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie, placówek oświatowych i lokalnych instytucji kultury. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zadaniem własnym gminy jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii. Na terenie Gminy Michałów działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje działania zmierzające do ograniczenia spożywania napojów alkoholowych. Głównym celem

działań profilaktycznych komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zwiększenie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Komisja zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, do których należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych;
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego;
- ✓ opiniowanie (w celu wydania zezwolenia) wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałami rady gminy (limit i lokalizacja punktów, w których są sprzedawane i podawane napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

W ramach działań wynikających z instytucji prawnej zobowiązującej do leczenia Gmina Michałów Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie podejmuje również następujące działania:

- ✓ przyjmuje zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu;
- ✓ zaprasza na rozmowy motywujące osoby, co do których wpłynęło zgłoszenie, zachęcając je do podjęcia leczenia odwykowego celem zaprzestania picia alkoholu;
- ✓ kieruje osoby na badanie przez biegłych, celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia i wskazania rodzaju zakładu lecznictwa odwykowego;
- ✓ przygotowuje dokumentację związaną z postępowaniem sądowym mającym na celu poddania się przymusowemu leczeniu;
- ✓ składa wnioski o wszczęcie postępowania do Sądu Rejonowego w Pinczowie.

Na terenie Gminy Michałów działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy, który odgrywa bardzo ważną rolę w systemie pomocy osobom uzależnionym, współuczelnionym i zagrożonym uzależnieniami.

Tablica 9. Liczba osób zaproszonych na posiedzenie komisji (w związku z wpływieniem do komisji wniosków), liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2018 – 2021.

Lata	Zaproszeni na posiedzenie komisji (w związku z wpływieniem do komisji wniosków)	Liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych	Liczba spraw skierowanych do Sądu
2018	7	1	1
2019	23	9	9
2020	11	6	6
2021	19	9	9

Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie z powodu alkoholizmu w 2021 roku udzielił pomocy społecznej i wsparcia 10 rodzinom. Problem alkoholizmu, jako tytuł do przyznania pomocy i wsparcia pozostaje w ostatnich latach na podobnym poziomie.

Tablica 10. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu alkoholizmu. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

ALKOHOLIZM	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	4	10	12	10

III.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Rola rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dzielnicy współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinnie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione "same sobie" większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku. Częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez

środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem. Problemy opiekunów - wychowawców, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczenia dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo -wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób. Wyczerzona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwałej lub przejściowo szans wychowywania we własnej rodzinie ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych co niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła w 2021 roku 4 rodzin z terenu gminy Michałów.** Liczba osób korzystających z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ostatnich latach ulega nieznacznemu zmniejszeniu

Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUNCO WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	6	7	5	4

III.8. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc charakteryzuje się tym, że jest:

- ✓ intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie

- i podporządkowanie ofiary,
- ✓ siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- ✓ narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do netykalności, godności, szacunku itp.)
- ✓ powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody, niekiedy zagraża jej życiu.

Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest trudny do zdiagnozowania co związane jest z niezgłaszaniem takich zjawisk. Na terenie gminy Michałów funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na podstawie porozumienia różne służby i instytucje powołano do realizacji zadań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowanym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w/s procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałów. Prace Zespołu Interdyscyplinarnego m.in. mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym narażonym na skrzywdzenie
- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikające z doświadczania przemocy
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”.

Bardzo ważnym programem w zakresie przeciwdziałania przemocy w gminie Michałów jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Michałów na lata 2019-2022. Program ten obejmuje systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji

informacyjno- edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych. Waznym elementem Programu jest interwencja kryzysowa skierowana zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie jak i osób stosujących przemoc oraz świadczenie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej osobom uwikłanym w przemoc domową oraz w problemy współistniejące.

W 2021 roku przemoc w rodzinie jako jeden z powodów udzielenia pomocy socjalnej i wsparcia nie dotyczyła żadnej z rodzin z terenu gminy Michalów. Warto zwrócić uwagę, iż dane statystyczne nie obrazują stanu faktycznego. Przemoc w rodzinie należy do zjawisk, w których obiektywna diagnoza społeczna jest utrudniona. Złożony kontekst czynników kulturowych i społecznych sprawia, że źródła informacji o problemie ukazują jedynie fragment rzeczywistego obrazu zjawiska. Skalę zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle trudno oszacować, ponieważ nie wszystkie akty przemocy oraz sytuacje przemocowe są ujawniane.

Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu przemocy w rodzinie. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów).

PRZEMOC W RODZINIE	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	2	1	0	0

Na terenie powiatu pińczowskiego funkcjonują lokalne placówki udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie:

- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michalowie, Michalów 115,
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Michalów 115,
- ✓ Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej (SZOZ) w Michalowie, Michalów 286
- ✓ Komenda Powiatowa Policji w Pińczowie, ul. Floriańska 4,28-400 Pińczów,
- ✓ Punkt Informacyjno-Konsultacyjny Do Spraw Uzależnień i Przemocy, Michalów 115,
- ✓ Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Żwirki i Wigury 40, 28-400 Pińczów,

W ramach punktów udzielane jest poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne dla osób doświadczających przemocy, sprawców przemocy oraz osób współuzależnionych.

III.9. Problemy ludzi starszych.

W chwili obecnej mamy do czynienia z powolnymi, choć nieuniknionymi, przemianami i przeobrażeniami struktury społeczno-demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych, a rośnie udział pokoleń starszych – poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 25,7% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Na terenie gminy Michalów według danych na koniec 2021 roku, mieszkało 1 231 osób w wieku powyżej 60 lat, osetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi aż 27,6% wszystkich mieszkańców gminy Michalów. Starzenie się społeczeństwa oraz problemy ludzi starszych są coraz ważniejszym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadium życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wyliczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwiększa w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włącza się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michalowie. Usługi opiekuńcze oferowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej wykonywane są w miejscu zamieszkania osób samotnych, które ze

względem na wiek lub choroby wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dla osób zdrowych, które wymagają innej pomocy np.: przy wypełnianiu dokumentów pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie świadczą pracę socjalną. Na terenie gminy Michałów obserwuje się rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. W 2019 roku z usług opiekuńczych korzystało 13 osób, w 2020 roku – 14 osób, natomiast w 2021 roku 17 osób. Pomoc w formie usług opiekuńczych pozwała osobom, które nie są w stanie same zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych na pozostanie w środowisku. Rozwijająca się pomoc w formie usług opiekuńczych pozwała na ograniczenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej.

IV. Pomoc społeczna w gminie Michałów. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Na terenie gminy Michałów zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W prowadzeniu postępowań w sprawie udzielenia świadczeń z pomocy społecznej ustala się właściwość miejscową gminy według miejsca zamieszkania osoby. Wniosek o udzielenie pomocy może złożyć osoba zainteresowana, jej przedstawiciel ustawowy albo inna osoba, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. U osób i rodzin ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy. Przyznanie lub odmowa udzielenia świadczeń z pomocy społecznej następuje w drodze decyzji administracyjnej, od której przysługuje prawo odwołania.

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne, m.in.:
  - a) zasiłek stały
  - b) zasiłek okresowy,
  - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
  - d) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
- 2) świadczenia niepieniężne, m.in.:
  - a) praca socjalna,
  - b) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
  - c) składki na ubezpieczenie społeczne,
  - d) sprawienie pogrzebu,
  - e) schronienie,
  - f) positek,
  - g) niezbędne ubranie,
  - h) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
  - i) pobyt i usługi w domach pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o prog interwencji socjalnej. Od dnia 30 października 2022 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 776 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwoty 600 zł, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15. Rada Gminy w drodze uchwały może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego i celowego. Na podstawie art. 7 ustawy, „pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

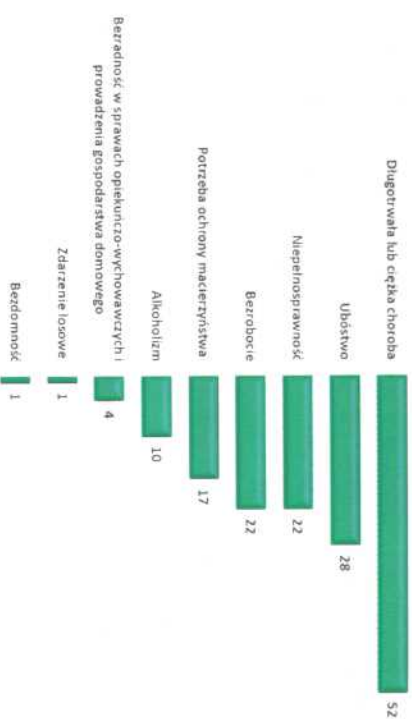
1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,

8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
10. (uchylony),
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomanii,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
15. Kłeski żywiołowej lub ekologicznej”

IV.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Michałów. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwowujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych na niezmiennym poziomie pozostaje liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej pobierających stale lub okresowe świadczenia. Najczystszy przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w gminie Michałów są niezmiennie od kilku lat: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie, wielodzietność oraz alkoholizm. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same. Warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmienia się ranga i znaczenia wielu problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z ośrodka pomocy społecznej, dlatego konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów.

Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w 2021 roku. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

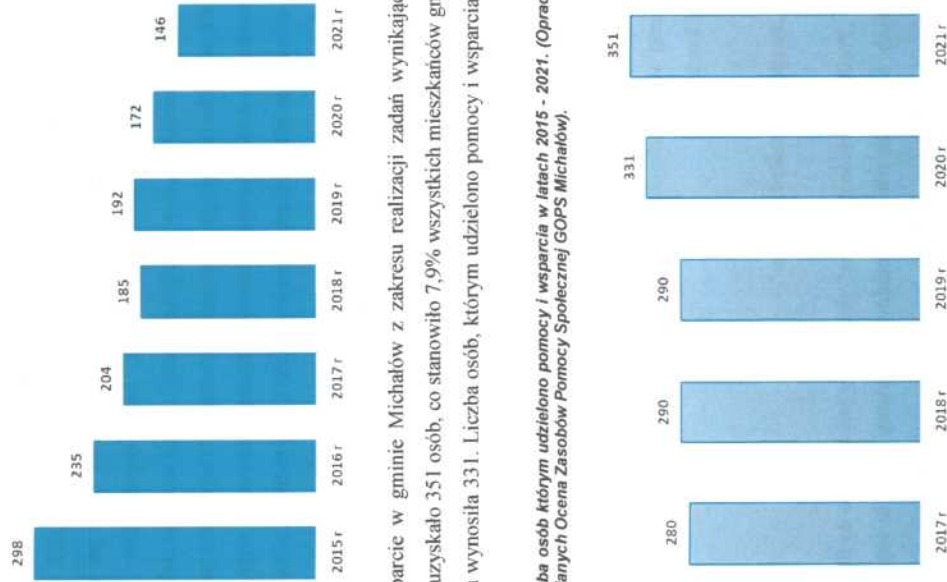

IV.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie realizuje ustawowe zadania własne gminy przyznając i wypłacając zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do jego zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, sprawianie pogrzebu, kierowanie do domów pomocy społecznej, składki na ubezpieczenia zdrowotne. W 2021 roku liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji wyniosła 146. W 2020 roku liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie wyniosła 172 osób, natomiast w 2019 roku 192. Na podstawie rysunku nr 8, można zaobserwować iż liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji zdecydowanie maleje. W porównaniu do danych z 2015 roku liczba osób korzystających ze świadczeń zmniejszyła się aż o 152 osoby, jest to spadek wynoszący aż 51%.

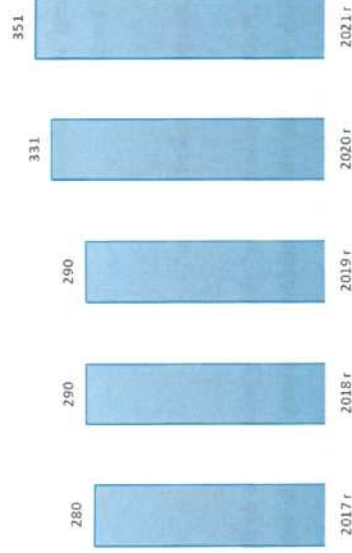

Rysunek 8. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w latach 2015 - 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

Pomoc i wsparcie w gminie Michałów z zakresu realizacji zadań wynikających z ustaw w 2021 roku uzyskało 351 osób, co stanowiło 7,9% wszystkich mieszkańców gminy. W 2020 roku liczba ta wynosiła 331. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia sukcesywnie wzrasta.

Tabela 13. Liczba osób którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2015 - 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).

W 2021 roku pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie przeprowadzili 99 wywiadów środowiskowych – o 1 mniej niż w 2020 roku. W 2021 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie przyznał i wypłacił zasiłki okresowe 6 osobom. Zadaniem własnym gminy jest także wypłacanie zasiłków celowych, w tym

zasiłków celowych specjalnych. W 2021 roku wypłacono zasiłki celowe dla 54 osób. W ramach zadań zleconych gminie w 2019 roku wypłacono zasiłki stałe dla 16 osób.

IV.3. Praca socjalna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna. Jest to zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników społecznych we współpracy z osobą wspieraną. Mechanizm polityki społecznej służy rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich nasileniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania i koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje go na możliwości załatwienia jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny i osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, rozwiązywania problemu bezrobocia oraz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników społecznych Ośrodka Pomocy

Społecznej w Michalowie polega w szczególności na:

- ✓ pomocy w uzyskiwaniu niezbędnych środków materialnych,
- ✓ pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych,
- ✓ poradnictwie w aktywizacji zawodowej,
- ✓ pomocy w organizacji opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Ponizej przedstawiono wskaźnik pracy socjalnej, który obliczany jest jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do liczby rodzin którym przyznano świadczenie pomozony przez 100%. Wskaźnik w latach 2016 – 2021 ulega wahaniom. W 2021 roku wskaźnik pracy socjalnej był najwyższy w analizowanych latach.

Tablica 14. Wskaźnik pracy socjalnej w latach 2016-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Oceną Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik pracy socjalnej	33,33%	87,39%	101,87%	121,50%	103,19%	125,26%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	123	119	107	107	94	95
Praca socjalna ogółem	41	104	109	130	97	119

IV.4. Asystent rodziny.

Zgodnie z preambulą, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powstała dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Wsparcie rodziny przeżywającej trudności to zespół działań mających na celu przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie umożliwiającej wychowanie dzieci. Podstawowym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypielaniu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W sytuacjach, gdzie dzieci znajdują się pod pieczą zastępczą rolę asystenta są działania na rzecz jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny (likwidacja przeszkód, które doprowadziły do wydania postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej). Praca asystenta rodziny dotyczy funkcjonowania środowiska rodzinnego. Waznymi elementami branyimi pod uwagę są sfera materialno-rzeczowa (np. dochód rodziny, wielkość i standard mieszkania, wyposażenie go w udogodnienia i dobra materialne, służące rozwojowi dzieci i całej rodziny), sfera oddziaływań wychowawczych (struktura rodziny, postawy wychowawcze, style i metody wychowania, relacje i więzi pomiędzy członkami rodziny, atmosfera wychowawcza, sposób spędzania czasu wolnego) oraz sfera wartości (treści wychowawcze, cele wychowania, uznawane systemy wartości, aspiracje życiowe i edukacyjne, uznawane wzory i autorytety). Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzyła wachlarz zadań przypisanych asystentowi rodziny poprzez koordynację wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin zwłaszcza w odniesieniu do kobiet posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrożącej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michalowie zatrudnia 1 asystenta rodziny, który w 2021 roku współpracował z 8 rodzinami.

IV.5. Program „Posiłek w szkole i w domu”.

Program „Posiłek w szkole i w domu” skierowany jest zarówno do dzieci, uczniów, jak i osób starszych. Składa się z trzech modułów – Pierwszy moduł to wsparcie i posiłek adresowany do dzieci i młodzieży. Drugi to posiłek adresowany do osób starszych. Trzeci moduł został uregulowany w rozporządzeniu, zakłada doposażenie i poprawę standardu już działających stołówek (mających własną kuchnię i jadalnię) lub doposażenie tych, które nie działają tak, aby mogły zostać uruchomione lub o stworzenie nowych, a także wsparcie adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, czyli jadalni. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz

świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomoc taka trafi do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 200 proc. kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej. Z pieniędzy przekazywanych gminom dofinansowane zostaną posiłki wydawane w stołówkach i dowożone osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie same przygotować sobie gorącego posiłku (w programie przeznaczono pieniądze na dowóz posiłków). Program „Posiłek w szkole i w domu” zastąpił program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W 2021 roku zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” przyznano 26 osobom, a kwota świadczeń wyniosła 17 972 zł. W 2021 roku świadczenie w postaci posiłku przyznano 64 osobom, a kwota świadczeń wyniosła 16 623 zł.

IV.6. Usługi opiekuńcze.

Osoby starsze zamieszkujące teren gminy mogą skorzystać z różnych form pomocy i wsparcia. Jedną z form pomocy są usługi opiekuńcze wykonywane w miejscu zamieszkania osoby, która ze względu na wiek lub choroby wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania przyznawane były osobie samotnej lub osobie w rodzinie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagała pomocy innych osób, a była jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze świadczone były w zakresie:

- 1) pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych,
- 2) opieki higienicznej,
- 3) zapewnienia kontaktu z otoczeniem.

W 2021 roku świadczeniem tym objęto 16 rodzin na łączną kwotę 47 640 zł.

IV.7. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez GOPS w Michatowie.

Świadczenia rodzinne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michatowie realizuje zadania zleczone z zakresu świadczeń rodzinnych w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r., poz 615 z późn. zm.) Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- 4) świadczenie rodzicielskie.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego, które wynosi 674,00 zł na osobę w rodzinie. W przypadku, kiedy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności kryterium ustawowe wynosi 764,00 zł na osobę w rodzinie. Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Ilość świadczeń rodzinnych w 2021 roku wyniosła narastająco od początku roku: 137

tj. średniomiesięcznie: 11 świadczeń,

- liczba złożonych wniosków – 137,
- liczba wydanych decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych – 137,
- liczba wszystkich wydanych decyzji – 137,

w tym:

- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami: narastająco od początku roku: 5 477,00, tj. średniomiesięcznie: 456 świadczeń. Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnym: 588 533,99 zł
- zasiłki pielęgnacyjne: narastająco od początku roku: 1 370, tj. średniomiesięcznie: 114 świadczeń. Kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych: 295 701,00 zł.,
- ✓ świadczenia pielęgnacyjne: narastająco od początku roku: 227 tj. średniomiesięcznie:

- ✓ 19 świadczeń. Kwota wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych: 447 417,00 zł.
- ✓ specjalne zasiłki opiekuńcze: narastająco od początku roku: 152, tj. średniorocznie: 13 świadczeń. Kwota wypłaconych specjalnych zasiłków opiekuńczych: 93 353,00 zł.,
- ✓ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (zw. becikowe): narastająco od początku roku: 17, tj. średniorocznie: około 1,4 świadczeń. Kwota wypłaconych zapomóg (becikowe): 17 000,00 zł.,
- ✓ świadczenie rodzicielskie: narastająco od początku roku: 98 tj. średniorocznie: około 8 świadczeń. Kwota wypłaconych świadczeń rodzicielskich 8 9946,00 zł.
- ✓ ilość świadczeń w postaci składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe: narastająco od początku roku: do ZUS 254, do KRUS 94 tj. średniorocznie: do ZUS 21 świadczeń, do KRUS 8 świadczeń, kwota wypłaconych składek: 94 877,00 zł, w tym: do ZUS – 85 479,00 zł. do KRUS – 9 398,00 zł.
- ✓ Ilość świadczeń z postaci zasiłków dla opiekunów: 20, tj. średniorocznie: około 167 świadczeń. Kwota wypłaconych zasiłków dla opiekunów: 12 153,00 zł.

Średnioroczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzimych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka od 2017 roku sukcesywnie maleje by w 2021 roku osiągając wartość 137.

Tabela 15. Średnioroczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzimych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)

Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzimych wraz z dodatkami	Liczba rodzin				
	2017	2018	2019	2020	2021
	211	188	166	153	137

Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1205, 2140). Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia albo w przypadku, gdy

uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł. Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenia przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725,00 zł. Od października 2020 kwota kryterium wynosi 900,00 zł na osobę. Środki na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego ujęte są w dotacji na świadczenia rodzinne. W stosunku do dłużnika alimentacyjnego organ właściwy dłużnika (oznacza to Wójta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej) przeprowadza wywiad alimentacyjny w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niemożności na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbiera od niego oświadczenie majątkowe. W przypadku braku zatrudnienia dłużnika organ właściwy występuje do Powiatowego Urzędu Pracy o przedstawienie informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej. W przypadku uciążliwych świadczeń przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, złożenia oświadczenia majątkowego oraz odmowy podjęcia pracy, odmowy zarejestrowania się jako bezrobotny - organ właściwy dłużnika wszczyną postępowanie dotyczące uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Jeżeli decyzja o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stanie się ostateczna, organ właściwy dłużnika kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego oraz składa wniosek o ściganie za przestępstwo. Wystąpienie z wnioskiem do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego następuje po uzyskaniu z centralnej ewidencji kierowców informacji, że dłużnik alimentacyjny posiada uprawnienia do kierowania pojazdami. Należności przypadające od dłużnika alimentacyjnego z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego podlegają ściąganiu wraz z odsetkami w drodze egzekucji sądowej na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Jeżeli jest prowadzone postępowanie egzekucyjne w celu zaspokojenia roszczeń osoby uprawnionej z tytułu alimentów, organ właściwy wierzyiciela, który wypłacał świadczenia z funduszu alimentacyjnego, będący wierzyicielem należności, przyłącza się do tego postępowania. W przypadku zaniedbania postępowania egzekucyjnego przez komornika organ wnioskuje o wszczęcie. Z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz wierzyicieli, dłużnicy alimentacyjni są zobowiązani

do zwrotu należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego łącznie z ustawowymi odsetkami:

- 40% kwot należności stanowi dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela;
- 60% kwoty należności oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Na podstawie przepisów przejściowych ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów po wygaśnięciu ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej na dotychczasowych przepisach realizuje się egzekucję należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.

Ilość świadczeń z funduszu alimentacyjnego: narastająco od początku 2021 roku: 207, tj. średniomiesięcznie: 18 świadczeń. Kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego: 86 400,00 zł.

W 2021 roku wykonano następujące zadania.

Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych:

- ✓ przekazanie komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych – pochodzących z wywiadu alimentacyjnego i oświadczenia majątkowego – 5,
- ✓ zobowiązanie dłużnika do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy – 1,
- ✓ poinformowanie Powiatowego Urzędu Pracy o potrzebie aktywizacji dłużnika alimentacyjnego – 1,
- ✓ złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego – 0,
- ✓ skierowanie wniosku o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego – 0,
- ✓ wydanie decyzji dotyczącej uznania za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych – 0,
- ✓ przeprowadzenie wywiadów alimentacyjnych z dłużnikami alimentacyjnymi – 5.

Świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+”

Świadczenie wychowawcze przysługuje na dziecko do momentu ukończenia przez nie 18 – tego roku życia. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin. Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi 500,00 zł. miesięcznie i przysługuje na

każde dziecko, bez względu na dochody rodziny od miesiąca lipca 2019 r. Statystyka dotycząca świadczeń wychowawczych w 2021 roku prezentuje się następująco. Ilość świadczeń wychowawczych (PROGRAM RODZINA 500+): narastająco od początku roku.: 9158 tj. średniomiesięcznie: około 763 świadczenia. Kwota wypłaconych 500+: 4 579 446,00zł.

- ✓ liczba złożonych wniosków – 484
- ✓ liczba wydanych decyzji – 484.

IV.8. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminie Michałów.

Poniżej przedstawiono wskaźnik deprivacji lokalnej w gminie Michałów w latach 2016 – 2021 roku. Zgodnie z przedstawionymi danymi należy zauważyć, że wskaźnik ten sukcesywnie maleje co świadczy o zmniejszającym się natężeniu liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminie Michałów w latach 2016–2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów)

Rok	Wskaźnik deprivacji lokalnej
2016	5,06%
2017	4,40%
2018	4,02%
2019	4,17%
2020	3,78%
2021	3,24%

V. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Michałów. Wyniki badań.

Problemy społeczne to powtarzające się, masowe zjawiska uznane przez daną grupę społeczną lub społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej.

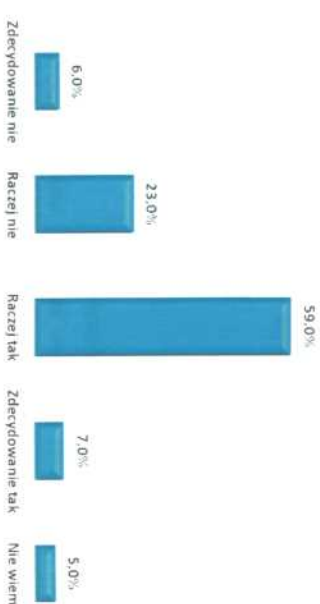
Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie gminy Michałów było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców gminy Michałów. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz ankiety za pomocą którego przeprowadzono badanie wśród mieszkańców. W badaniach wzięło udział łącznie 100 mieszkańców gminy Michałów.

Badanie zostało zrealizowane przy użyciu techniki – CAWI ankieta internetową wypełniana on-line. Ankieta została umieszczona na stronach Urzędu Gminy w Michałowie oraz na stronie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie. Badanie przeprowadzono w okresie od grudnia 2022 roku do stycznia 2023 roku. Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwiał dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Ankieta zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej, a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z zasadniczych dwóch części zawierających: ogólną charakterystykę stopnia i dokładności problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w gminie Michałów jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

V.1. Ocena warunków życia w gminie Michałów.

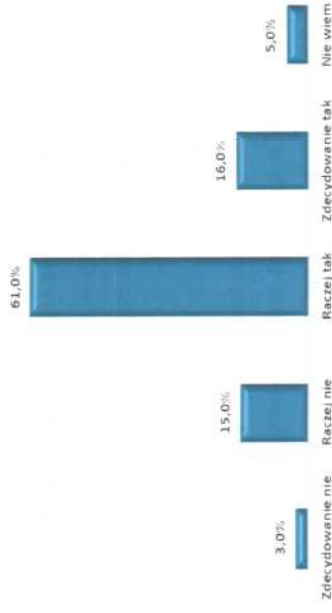
Stosunek badanych respondentów do warunków życia w gminie Michałów jest pozytywny. Ponad połowa ankietowanych – łącznie 66,0% jest zadowolonych z warunków życia w gminie Michałów, w tym 59,0% badanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 7,0% *zdecydowanie tak*. Innego zdania było łącznie 29,0% respondentów, którzy negatywnie oceniają warunki życia w gminie Michałów. Odpowiedzi *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazało 5,0% mieszkańców gminy.

Rysunek 9. Czy jest Pan/Pan zadowolony/a z warunków życia w gminie Michałów?

Mieszkańcy gminy uczestniczący w badaniu bardzo pozytywnie ocenili gminę Michałów jako miejsce do życia. Jakość życia w gminie została oceniona przez większość badanych wysoko lub bardzo wysoko. Łącznie aż 77,0% ankietowanych uważa, że gmina Michałów jest dobrym miejscem do życia, w tym 61,0% ankietowanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 16,0% *zdecydowanie tak*. Przeciwną opinię wskazało łącznie 18,0% badanych, którzy uważają, że gmina Michałów nie jest dobrym miejscem do życia. Odpowiedź *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazało 5,0% ankietowanych mieszkańców gminy Michałów.

Rysunek 10. Czy gmina Michałów jest dobrym miejscem do życia?

V.2. Ocena warunków życia w gminie Michałów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

Poza ogólną oceną warunków i jakości życia w gminie Michałów uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów jak: poczucie bezpieczeństwa, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Spośród analizowanych aspektów respondenci najwyżej ocenili jakość środowiska naturalnego oraz dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych odpowiednio – 65,0% oraz 42,0% wysokich lub bardzo wysokich ocen. Nisko badani ocenili takie elementy warunków życia w gminie Michałów jak dostępność i jakość transportu zbiorowego oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Odsutek pozytywnych wskazań w przypadku wymienionych elementów składowych jakości życia w gminie wyniósł odpowiednio zaledwie 6,0% oraz 15,0% wskazań. Taki odsutek odpowiedzi sugerować może na bardzo duże problemy w wymienionych obszarach życia mieszkańców gminy Michałów.

Tabela 17. Ocena warunków życia w gminie Michałów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

	Bardzo nisko	Raczej nisko	Przeciętnie	Raczej wysoko	Bardzo wysoko
Bezpieczeństwa mieszkańców	6,0%	6,0%	52,0%	18,0%	18,0%
Jakości środowiska naturalnego	0,0%	6,0%	29,0%	36,0%	29,0%
Dostępności i jakość transportu zbiorowego	29,0%	18,0%	47,0%	6,0%	0,0%
Dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych	14,0%	16,0%	28,0%	18,0%	24,0%
Jakość i dostępność do opieki zdrowotnej	30,0%	19,0%	36,0%	11,0%	4,0%

V.3. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie gminy Michałów.

Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych, które występują na terenie gminy Michałów z prośbą o wskazanie skali występowania i uciążliwości danego problemu. Każdy z respondentów mógł wskazać maksymalnie pięć najważniejszych problemów społecznych, które są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu na terenie gminy Michałów. Respondenci największą rangę przypisali trudnej sytuacji ludzi starszych mieszkających w gminie Michałów oraz problemowi alkoholizmu. Suma wskazań wyniosła odpowiednio 57,0% oraz 53,0%. Trudna sytuacja ludzi starszych jest obecnie szczególnie widoczna w sytuacji stale rosnących cen, inflacji oraz kosztów życia to osoby starsze i samotnie gospodarujący mają zazwyczaj ograniczoną sieć wsparcia w razie wystąpienia wypadku lub choroby. Samotnie mieszkający seniorzy w wieku powyżej są także narażeni na dynamiczny wzrost kosztów utrzymania i eksploatacji mieszkań oraz wzrost kosztów życia związanych z rosnącą inflacją. Grupa ta narażona jest w największym stopniu na ubóstwo. Problem alkoholizmu ma najbardziej negatywne skutki, ponieważ jest swoistego rodzaju katalizatorem kolejnych problemów społecznych i zawsze współwystępuje z innymi problemami społecznymi. Innym ważnym problemem, który w znacznym stopniu wpływa na funkcjonowanie mieszkańców gminy Michałów są problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura). Występowanie takiego problemu wskazało 42,0% badanych mieszkańców. Ważnym problemem dostrzeganym przez mieszkańców są także problemy zdrowotne lokalnej społeczności. Takie wskazania są niewątpliwie skorelowane z pandemią Covid-19, która w znaczny sposób wpłynęła na zdrowie mieszkańców oraz funkcjonowanie służby zdrowia. Pandemia Covid-19 skumulowała wiele problemów a dodatkowo

ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów oraz opieki zdrowotnej finalnie wpłynęły na problemy zdrowotne mieszkańców gminy Michalów. Część badanych mieszkańców wskazała także na problem bezrobocia – 30,0% oraz trudną sytuacją mieszkaniową (brak mieszkań) – 29,0%. Dużym problemem zdaniem mieszkańców jest także ubóstwo (nieдостatek środków do życia), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych. Wymienione problemy wskazała odpowiednio 24,0%, 23,0% oraz 21,0% badanych. Uciążliwość innych problemów społecznych występujących na terenie gminy Michalów nie jest tak bardzo odczuwalna jak wymienionych powyżej, co oczywiście nie oznacza, że problemy te nie występują. Pozostałe problemy przedstawiono w poniższej tabeli w kolejności według stopnia uciążliwości od największej do najmniejszej.

Tabela 18. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w gminie Michalów.

Problem społeczny	%
Trudna sytuacja ludzi starszych	57,0%
Alkoholizm	53,0%
Problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura)	42,0%
Problemy zdrowotne lokalnej społeczności	37,0%
Bezrobocie	30,0%
Trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań)	29,0%
Ubóstwo (nieдостatek środków do życia)	24,0%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	23,0%
Trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych	21,0%
Brak dostępu do informacji i poradnictwa	18,0%
Przemoc w rodzinie	14,0%
Długotrwała lub ciężka choroba	12,0%
Niepełnosprawność	12,0%
Narkomania	10,0%
Problemy emigrantów, repatriantów, uchodźców	10,0%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	6,0%
Kłeski żywiołowe	5,0%
Brak poczucia bezpieczeństwa	5,0%
Rozpad rodzin/rodziny niepełne	2,0%
Bezdomność	0,0%
Problemy osób opuszczających zakłady karny	0,0%

V.4. Grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie Michalów.

Uczestnikom badania przedstawiono również listę grup społecznych, które mogą być zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją w gminie Grupy społeczne, które w największym stopniu są zdaniem badanych zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie Michalów to osoby starsze – 47,0% wskazań, osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie – 37,0%, osoby i rodziny dotknięte ubóstwem – 35,0% wskazań oraz osoby i rodziny dotknięte bezrobociem – 29,0% odpowiedzi. W tabeli przedstawiono grupy zagrożone marginalizacją społeczną według skali od grup najbardziej zagrożonych, do grup w najmniejszym stopniu zagrożonych wykluczeniem.

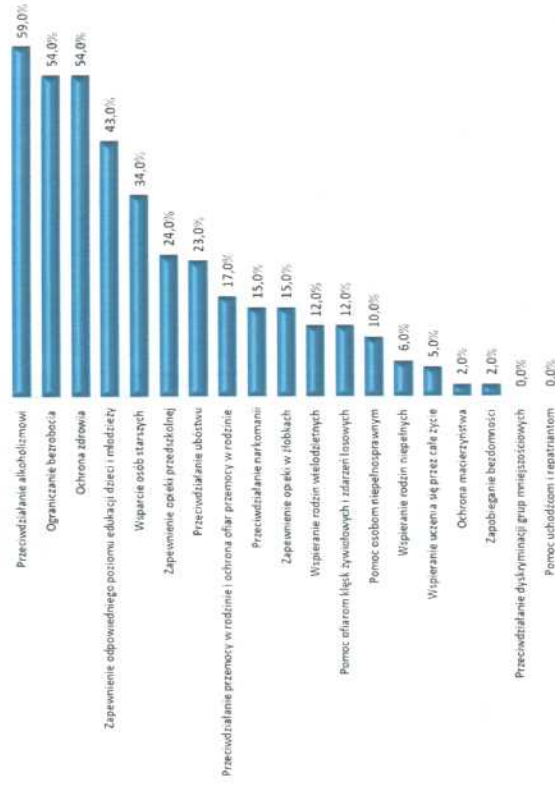
Tabela 19. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Michalów są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Grupy społeczne	%
Osoby starsze	47,0%
Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	37,0%
Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem	35,0%
Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem	29,0%
Rodziny z występującą przemocą	27,0%
Osoby z niepełnosprawnościami	26,0%
Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością	23,0%
Rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	18,0%
Samotne matki	8,0%
Samotne kobiety w ciąży	7,0%
Byli więźniowie powracający z zakładów karnych	4,0%
Mniejszości etniczne i narodowe	2,0%
Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	1,0%

Uczestników badania poproszono również o wskazanie działań z obszaru przeciwdziałania problemom społecznym w gminie Michalów, które przynioszą najmniejszą zadowalającą efekty. Każda z badanych osób mogła wskazać 3 odpowiedzi, dlatego też suma wskazań jest większa niż 100%. Zdaniem badanych trzy obszar i działania podejmowane w obrębie tego obszaru przynioszą zdecydowanie najmniej zadowalające efekty. Te obszar to przeciwdziałanie alkoholizmowi, ograniczenie bezrobocia oraz ochrona zdrowia. Wymienione obszary wskazało odpowiednio 59,0%, oraz po 54,0% badanych. Znaczna grupa ankietowanych mieszkańców gminy Michalów – 43,0% wymienia działania w obszarze zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży. Za nieskuteczne uznano także wsparcie osób starszych – 34,0% odpowiedzi. Część badanych – 24,0% wymienia inicjatywy

zmierzające do zapewnienia opieki przedszkolnej. Nieskuteczne zdaniem – 23,0% badanych są działania zmierzające do ograniczenia ubóstwa wśród mieszkańców gminy Michałów. Pozostałe obszary i działania podejmowane w ich obrębie, które przynioszą najmniej zadowalające efekty przedstawiono na wykresie.

Rysunek 11. Które z podejmowanych działań / obszarów przynoszą Pan/Pana zdaniem najmniej zadowalające efekty?

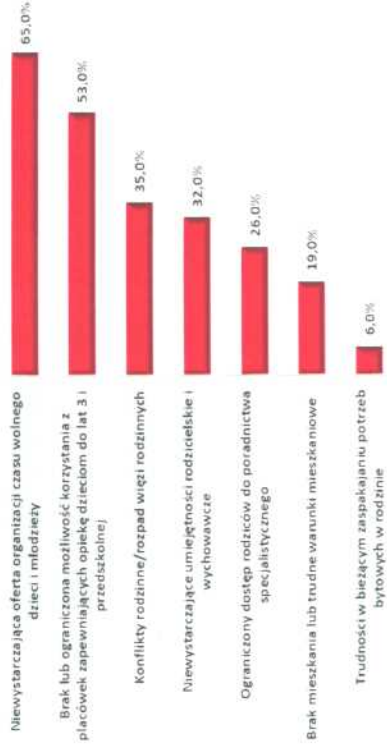

V.5. Problemy rodzin z dziećmi w gminie Michałów.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie gminy Michałów. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi są przede wszystkim: niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – 65,0% wskazań oraz brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewnających opiekę dzieciom do lat 3 i opieki przedszkolnej. Ważnym problemami są także konflikty rodzinne/rozpad więzi rodzinnych – 35,0%, niewystarczające umiejętności rodzicielskie i wychowawcze – 32,0% oraz ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa

specjalistycznego – 26,0% wskazań. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie gminy Michałów przedstawione zostały na wykresie.

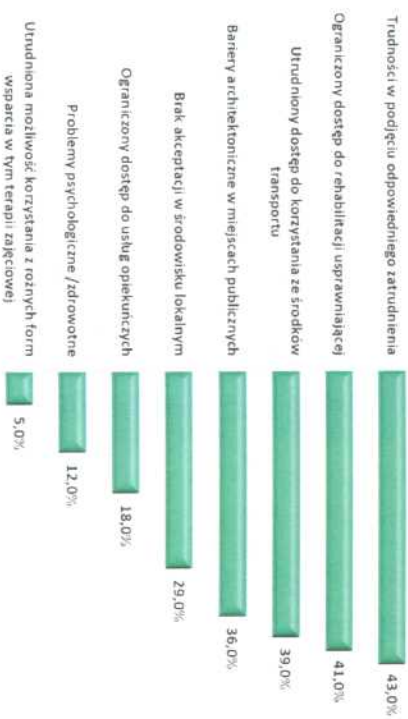
Rysunek 12. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie gminy Michałów.

V.6. Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Michałów.

Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w gminie Michałów. Zdaniem ankietowanych najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to: trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia – 43,0%, ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej – 41,0%, utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu – 39,0% oraz bariery architektoniczne w miejscach publicznych – 36,0% wskazań. Przedstawione problemy wskazało największe grono respondentów. Pozostałe trudności przedstawiono na wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

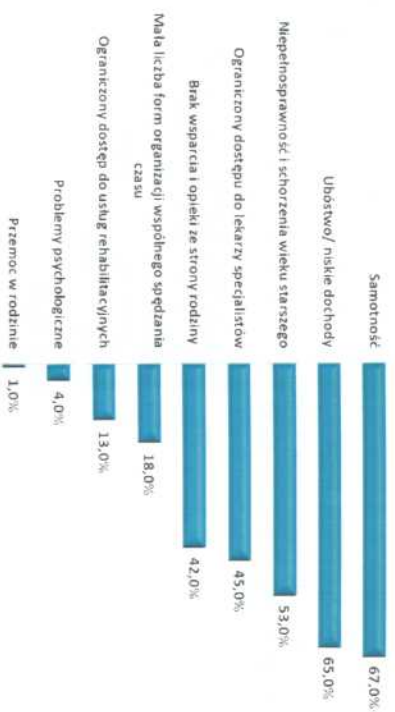
Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie gminy Michatów.

V.7. Problemy osób starszych w gminie Michatów.

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie gminy Michatów, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejszymi problemami są przede wszystkim: samotność – 67,0% wskazań, ubóstwo / niskie dochody – 65,0% oraz niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 53,0% odpowiedzi. Istotnymi barierami utrudniającymi pełną partycypację seniorów w życiu społecznym są także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 45,0% wskazań oraz brak wsparcia ze strony rodziny. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

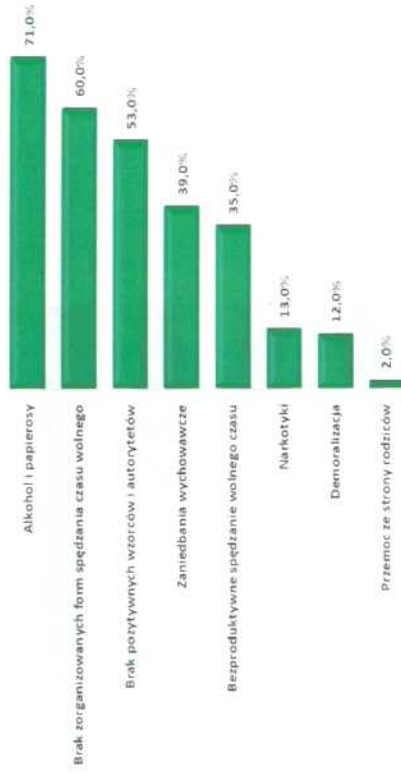
Rysunek 14. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie gminy Michatów.

V.8. Problemy dzieci i młodzieży w gminie Michatów.

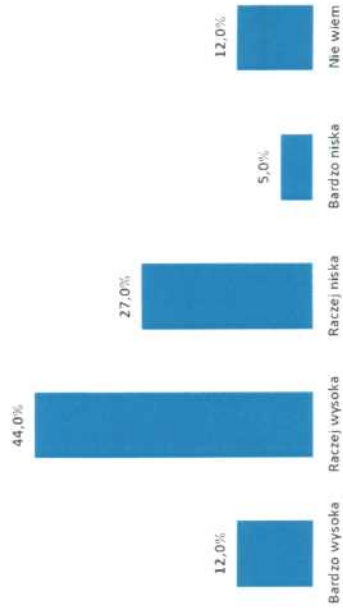
Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie gminy Michatów. Zdaniem największego odsetka respondentów głównymi problemami społecznymi obserwowanymi wśród dzieci i młodzieży są alkohol i papierosy – 71,0%. Ważnymi problemami są także brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego – 60,0% wskazań oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 53,0% odpowiedzi. Badani uważają, że problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży generowane są także przez zaniedbania wychowawcze – 39,0% oraz bezproduktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież – 35,0% wskazań. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na poniższym wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie gminy Michałów.**V.9. Problem uzależnień na terenie gminy Michałów.**

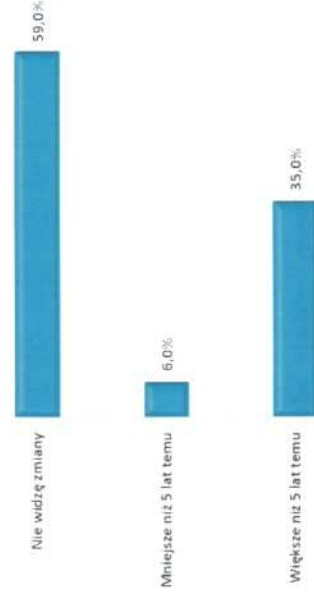
Zdaniem ponad połowy badanych respondentów skala problemu uzależnień na terenie gminy Michałów jest wysoka lub bardzo wysoka. Taką odpowiedź wskazało łącznie aż 56,0% badanych. Tak wysokie wyniki sugerują, że skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w gminie Michałów jest poważnym problemem społecznym. Nisko lub bardzo nisko skalę problemu oceniło 32,0 badanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało 12,0% badanych.

Rysunek 16. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w gminie Michałów?

V.10. Dynamika zachowań alkoholowych i zażywania narkotyków w ostatniej dekadzie na terenie gminy Michałów oraz zmiana konsumpcji alkoholu.

Więcej niż co trzeci badany mieszkaniec gminy Michałów – 35,0% uważa, że spożycie alkoholu oraz narkotyków wśród dorosłych osób jest większe niż 5 lat temu. Innego zdania było zaledwie 6,0% badanych, którzy uważają, że obecnie osoby dorosłe z terenu gminy Michałów spożywają mniej alkoholu i zażywają mniej narkotyków niż 5 lat wcześniej. Większość badanych mieszkańców gminy Michałów – 59,0% nie dostrzegła istotnych różnic w konsumpcji alkoholu i zażywaniu narkotyków wśród osób dorosłych w okresie ostatnich 5 lat.

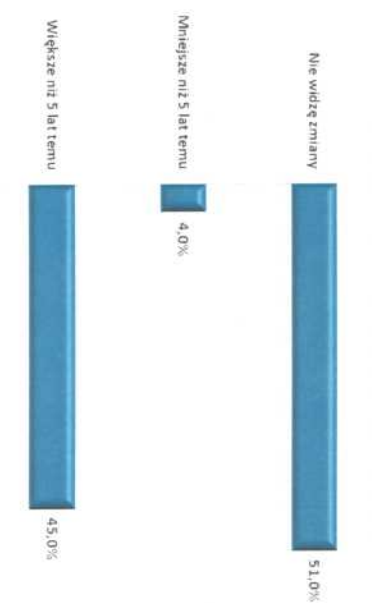
Rysunek 17. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu i narkotyków przez osoby dorosłe na terenie gminy Michałów jest?

Wyraźnie potwierdziła się opinia o wzroście spożycia alkoholu i narkotyków wśród młodzieży. Taką opinię wyraziło 45,0% badanych mieszkańców gminy Michałów. Brak zmian w okresie ostatnich 5 lat, w zakresie spożywania alkoholu i narkotyków wśród młodzieży wskazało 51,0% respondentów. Zaledwie 4,0% ankietowanych uważa, że spożycie alkoholu i narkotyków wśród młodzieży jest mniejsze niż 5 lat temu.

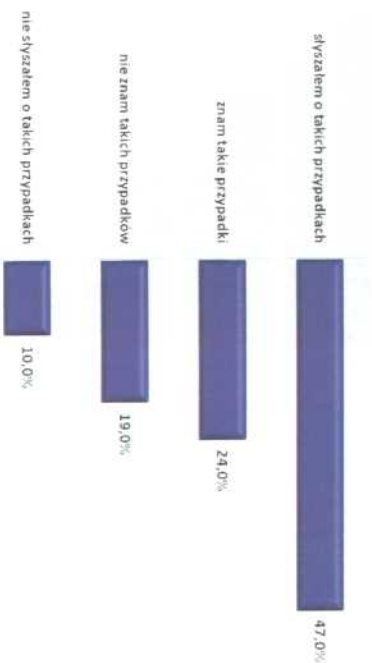
Rysunek 18. Czy Pan/Pani zdaniem spożycie alkoholu przez młodzież na terenie gminy Michatów jest?

V.11. Zjawisko przemocy domowej w gminie Michatów.

Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistości skali problemu. Wynika to z faktu, że przemoc w rodzinie jest problemem wrażliwym, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie chcą ujawniać problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawitych procedur prawnych. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie w statystykach prowadzonych przez poszczególne służby. Tymczasem, zgodnie z prezentowanymi danymi zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Michatów – 71,0% – słyszało o przypadkach przemocy w rodzinie lub zna takie przypadki, gdzie dochodzi do zjawiska przemocy w rodzinie. Odsetek osób, które nie znają lub nie słyszały o takich przypadkach to łącznie 39,0%, w tym 19,0% nie zna takich przypadków, natomiast 10,0% badanych nie słyszało o takich przypadkach.

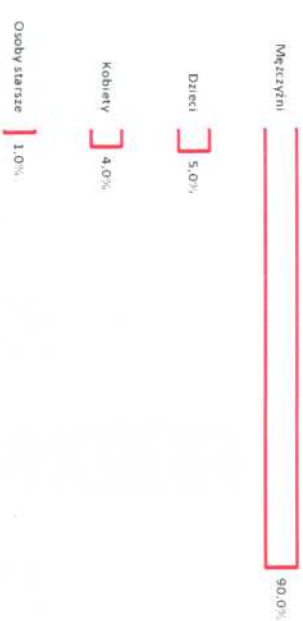
Rysunek 19. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w gminie Michatów?

V.12. Sprawy przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców gminy Michatów.

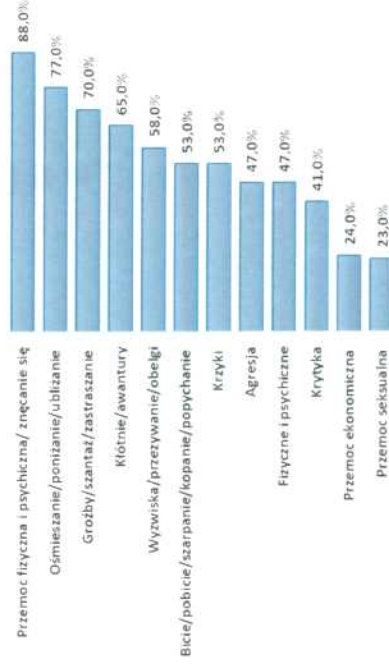
Zdecydowana większość respondentów uważa, że sprawcami przemocy domowej w gminie Michatów są mężczyźni – 90,0% wskazań. Takie wyniki wyraźnie i jednoznacznie wskazują, kto jest zdaniem społeczności lokalnej sprawcą przemocy domowej w gminie Michatów. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych – 5,0% – jest przekonanych, że inicjatorami przemocy domowej i sprawcami są dzieci, 4,0% badanych twierdzi, że sprawcami przemocy są kobiety, natomiast 1,0% osoby starsze.

Rysunek 20. Sprawy przemocy w rodzinie w gminie Michatów.

Zdaniem badanych najczęściej stosowane przez sprawców formy przemocy wobec swoich bliskich to w kolejności: przemoc fizyczna i psychiczna / znęcanie się – 88,0%, ośmieszania / poniżanie / ublizanie – 77,0%, groźby / szantaż / zastraszanie – 70,0%, klótnie / awantury – 65,0%, wyzwiska / przezywanie / obelgi – 58,0%, bicie / pobicie / szarpanie / kopanie / popychanie – 53,0% oraz krzyki także 53,0% wskazań. Pozostałe zachowania, które zdaniem badanych stosują sprawcy przemocy przedstawiono na wykresie. Suma przedstawionych odpowiedzi jest większa niż 100% ze względu na możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi.

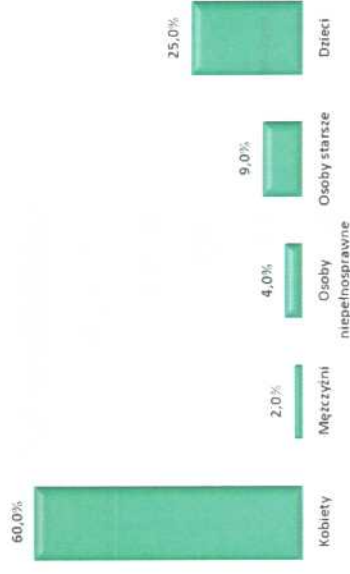
Rysunek 21. Jakie wg Pani/Pana zachowania stosują najczęściej sprawcy przemocy wobec swoich bliskich?

V.13. Ofiary przemocy w rodzinie w opiniach mieszkańców gminy Michałów

Ponad połowa badanych mieszkańców gminy Michałów – 60,0% uważa, że ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety. Przemoc w rodzinie to problem, który dotyczy nie tylko małżonków czy partnerów. Często ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci. Znaczny odsetek mieszkańców gminy Michałów – 25,0% wskazuje osoby niepełnoletnie jako najczęstsze ofiary przemocy w rodzinie. Część badanych osób – 9,0% jest przekonana, że ofiarami przemocy w rodzinie są głównie osoby starsze. Mniejszy odsetek respondentów odpowiednio 4,0% oraz 2,0% jako ofiary przemocy wskazało osoby niepełnosprawne oraz mężczyźni.

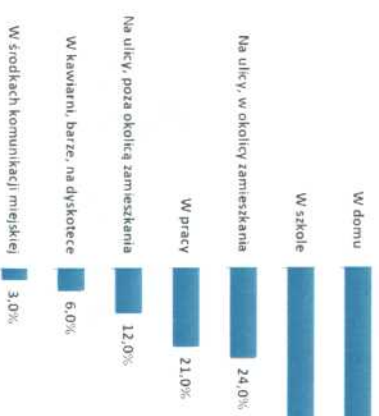
Rysunek 22. Ofiary przemocy w rodzinie w gminie Michałów.

V.14. Miejsca doświadczania przemocy, czynniki generujące przemoc.

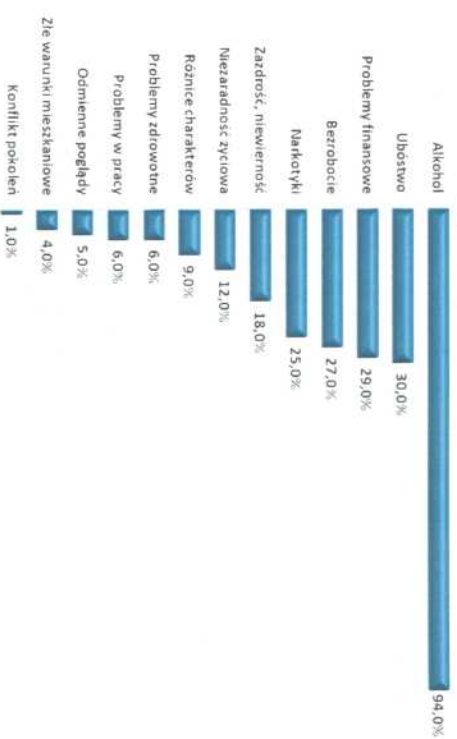
Uczestników badania zapytano o wskazanie miejsc, w których najczęściej dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Dane jednoznacznie wskazują, że zjawisko przemocy najczęściej występuje w domu. Taką odpowiedź wskazało aż 94,0% badanych. Oznacza to, że zdarzenia przemocy nie mają postronnych świadków i rozgrywają się w zamkniętym środowisku domowym, co utrudnia zarówno samo diagnozowanie jak i przeciwdziałanie przemocy. Przemoc, zdaniem badanych często występuje także w szkole – 41,0% wskazań. 24,0% badanych uważa, że do zachowań przemocowych dochodzi również na ulicy w okolicy miejsca zamieszkania, natomiast 21,0% uważa, że do takich zachowań dochodzi w pracy. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. Suma odpowiedzi na poniższe pytanie jest zdecydowanie większa niż 100% ponieważ, każdy z badanych mógł wskazać kilka miejsc lub sytuacji, w których dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Warto w tym miejscu zauważyć, iż bardzo duży odsetek badanych wskazał na występowanie takiej formy przemocy w domu co ukazuje na występowanie istotnego problemu w rodzinach. Takie dane po raz kolejny potwierdzają, że problem przemocy w rodzinie nie jest zjawiskiem marginalnym. Na podstawie takich wyników badań powinno podjąć się działania mające na celu uświadomienie konieczności reagowania na przemoc w rodzinie. Istnieje potrzeba upowszechnienia znaczenia i roli świadka przemocy w rodzinie oraz form i sposobów postępowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Rysunek 23. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?

Wyniki zamieszczone poniżej wskazują, jakie czynniki zdaniem respondentów mogą determinować i powodować wystąpienie przemocy fizycznej lub psychicznej w rodzinie. Poglądy mieszkańców gminy Michalów nie odbiegają od rozpowszechnionych, stereotypowych przekonań na temat okoliczności sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie. Takie okoliczności to w opinii badanych przede wszystkim nadużywanie alkoholu 94,0% badanych wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Rzeczywiście, przemocy w rodzinie często towarzyszy uzależnienie od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Jak potwierdzają doświadczenia z pracy z osobami stosującymi przemoc, uzależnieniami od alkoholu, nie jest prawdą, że zatrzymywanie uzależnienia jest równoznaczne z zaprzestaniem stosowania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym konieczne wydają się edukowanie mieszkańców, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczęszczać w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Innym czynnikiem, który zdaniem badanych może być przyczyną wystąpienia zjawiska przemocy jest ubóstwo – 30,0% wskazań. Przemoc może być także generowana przez problemy finansowe, bezrobocie oraz zażywanie narkotyków. Takie czynniki wskazało odpowiednio 29,0%, 27,0% oraz 23,0% badanych. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż każdy z badanych mógł wymienić maksymalnie trzech odpowiedzi, stąd też suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 24. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy w rodzinie.

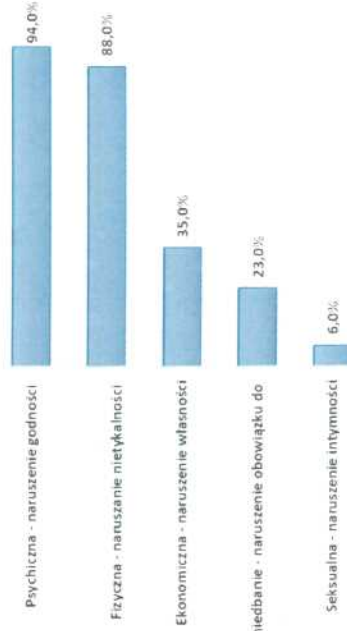
V.15. Najczęstsze formy przemocy, zachowania przemocowe.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna oraz przemoc ekonomiczna. Przemoc fizyczna to naruszanie nieetykalności fizycznej; zachowania powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko, np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie policzkowanie. Przemoc psychiczna to naruszenie godności osobistej; zawiera przynus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce. Przemoc seksualna to naruszenie intymności; zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaisnialych warunków obawia się odmówić, np. wymuszanie pozycja seksualnego, obmacywanie, gwałt, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych. Przemoc ekonomiczna to pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, wciąganie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kratdziez, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów. Analizując wyniki

dotyczące rodzaju spotykanej formy przemocy można zauważyć, iż najczęstsze jej formy stanowią w takim samym stopniu przemoc psychiczną oraz przemoc fizyczną – naruszenie nietykalności, które wskazało odpowiednio 94,0% oraz 88,0% respondentów. Wymienione dwie formy przemocy są zdecydowanie najczęściej występującymi formami przemocy. Znaczny odsetek badanych wskazał na przemoc ekonomiczną – naruszenie własności – 35,0% oraz zaniedbanie – 23,0%. Przemoc seksualną wskazało – 6,0% respondentów. Takie dane mogą w części wyjaśniać małą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy, ponieważ ofiary przemocy psychicznej, ekonomicznej i seksualnej takiej przemocy nie zgłaszają do odpowiednich służb.

Rysunek 25. Jakie Pani/Pana formy przemocy w rodzinie są najbardziej powszechne?

Ankietowanym mieszkańcom gminy Michalów przedstawiono listę zachowań, które kojarzą się z przemocą. Każda z badanych osób mogła wskazać dowolną liczbę odpowiedzi, dlatego suma wskazań jest zdecydowanie większa niż 100%. Zgodnie z prezentowanymi danymi zachowania, które w największym stopniu kojarzą się z przemocą to przede wszystkim: groźnienie pobiciem – 88,0% wskazań, przezywanie, obrażanie, krytykowanie dziecka – 75,0% wskazań, zmuszanie żony/męża/partnera do zachowań seksualnych – 65,0%, pokazywanie innym osobom lub pokazywanie rozpowszechnianie np. w Internecie filmów lub zdjęć bez ich zgody – 63,0% oraz uderzenie kogoś w policzek – 58,0% wskazań. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono w tabeli.

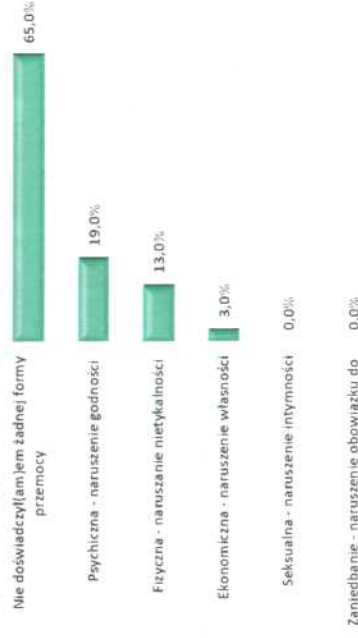
Tabela 20. Które zachowania, kojarzą się z Pani/Panu z przemocą?

Zachowania	%
Groźnienie pobiciem	88,0%
Przezywanie, obrażanie, krytykowanie dziecka	75,0%
Zmuszanie żony/męża/partnera do zachowań seksualnych	65,0%
Pokazywanie innym osobom lub rozpowszechnianie np. w Internecie filmów lub zdjęć bez ich zgody	63,0%
Uderzenie kogoś w policzek	58,0%
Wysmiewanie cudzych poglądów	53,0%
Zaciąganie kredytów obciążających	41,0%
Zmuszanie do palenia papierosów, picia alkoholu, zażywania narkotyków	40,0%
Wynoszenie z domu wspólnej własności	30,0%
Wspólny budżet bez porozumienia z partnerem	18,0%

V.16. Doświadczenie przemocy.

Najczęstszą formą przemocy, której doświadczyły badane osoby jest psychiczna forma przemocy. Takiego rodzaju przemocy doświadczyło – 19,0% uczestników badania. Takie wyniki obrazują skalę przemocy psychicznej, której doświadczają badani mieszkańcy. Problem przemocy psychicznej jest więc ważnym problemem, który wymaga podjęcia określonych działań profilaktycznych. Z przemocą fizyczną spotkało się 13,0% badanych osób. Różnych form przemocy ekonomicznej (naruszenie własności) doświadczyło 3,0% badanych. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż ponad połowa badanych – 65,0% nie doświadczyła żadnej formy przemocy.

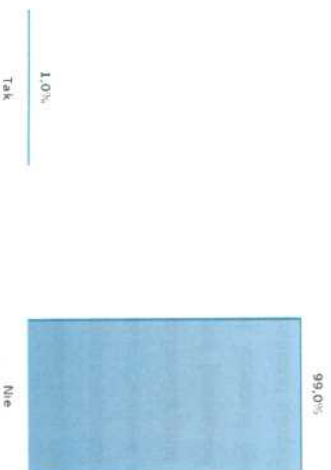
Rysunek 26. Czy doświadczył(a) Pani/Pan kiedykolwiek przemocy?

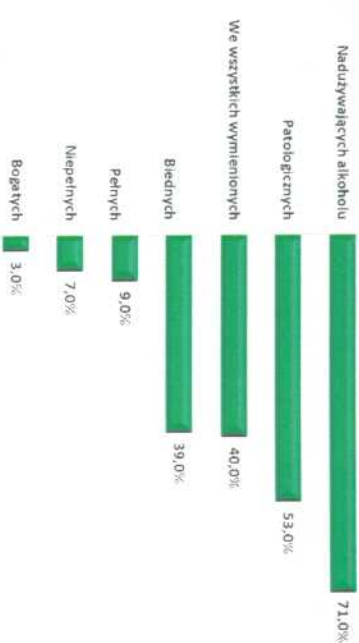
V.17. Stereotypy na temat przemocy.

Poniżej przedstawiono odpowiedzi respondentów na pytanie, których celem było zweryfikowanie pewnych stereotypów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Przedstawione poniżej dane pokazują pozytywny obraz tego, jak owa przemoc jest postrzegana. Zdecydowana większość badanych – 99,0% nie zgadza się ze stwierdzeniami wskazującymi na to, że przemoc to prywatny problem samej rodziny, który powinien być rozwiązywany wyłącznie w czterech ścianach, bez udziału osób z zewnątrz, a ofiary przemocy same są sobie winne. Tylko 1,0 % badanych uważa, że przemoc w rodzinie to prywatna sprawa każdej rodziny.

Rysunek 27. Czy Pana/Pani zdaniem przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać?

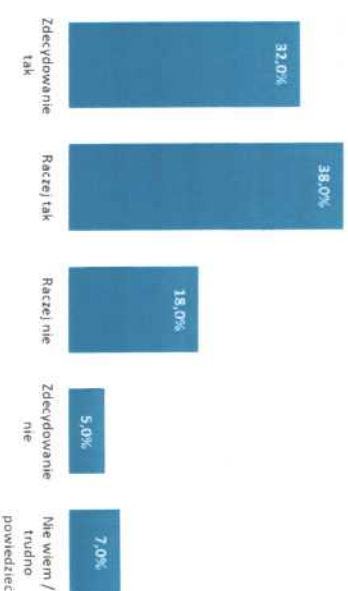

Kolejnym elementem związanym z weryfikacją pewnych stereotypów związanych z występowaniem przemocy, była typologia rodzin, w których najczęściej dochodzi do przemocy. Odpowiedzi badanych wskazują na brak stereotypowego podejścia związanego z tym, że do przemocy dochodzi tylko w rodzinach dysfunkcyjnych czy biednych. Potwierdziła się wcześniejsza opinia uczestników badania, zgodnie z którą alkohol jest jedną z głównych przyczyn pojawiania się zjawiska przemocy. Zdaniem 71,0% badanych przemoc występuje w rodzinach nadużywających alkoholu. Duży odsetek badanych uważa, że przemoc występować może w każdej rodzinie.

Rysunek 28. W jakich rodzinach najczęściej występuje przemoc?**V.18. Znajomość instytucjonalnych form wsparcia dla ofiar przemocy na terenie gminy Michałów.**

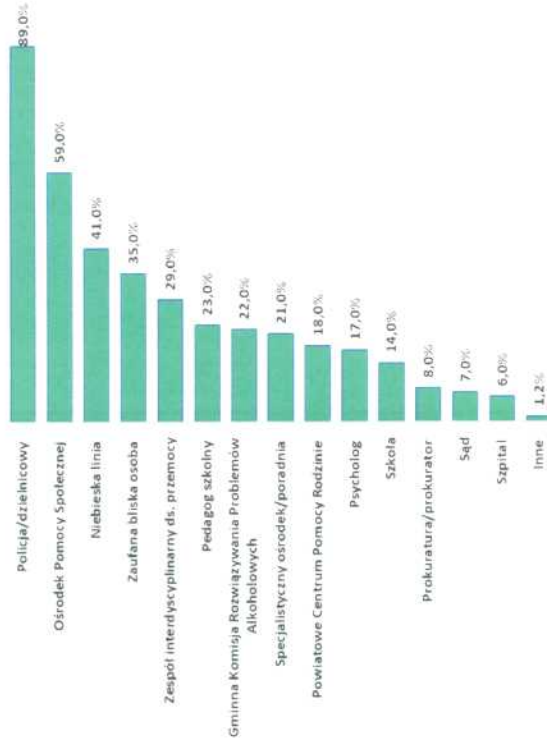
Respondentów zapytano także czy wiedzą, gdzie na terenie gminy Michałów należy szukać pomocy dla bliskich mających problemy z przemocą. Na tak postawione pytanie twierdząco odpowiedziało łącznie 70,0% ankietowanych. Z kolei łącznie 23,0% badanych nie wiedziałoby, gdzie należy szukać pomocy. Odsetek respondentów świadomych, gdzie należy szukać pomocy uznac należy za wysoki.

Rysunek 29. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z przemocą wiedział/abył Pan/Pani gdzie szukać pomocy?

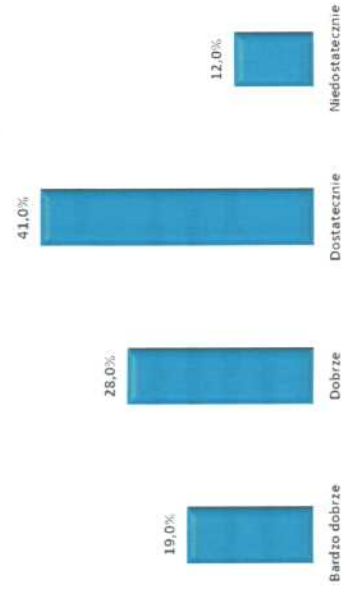
Bardzo ważnym i pozytywnym wnioskiem, który wynika z badań jest bardzo wysoki stopień świadomości społecznej mieszkańców gminy Michałów na temat możliwych form pomocy, z których mogą skorzystać ofiary przemocy na terenie gminy. Według przedstawionych danych wynika, iż zdecydowana większość mieszkańców gminy Michałów deklaruje, że wic, gdzie należy się zgłosić w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy. Mieszkańcy gminy Michałów uważają, że osoba doświadczająca przemocy powinna zgłosić się na policję. Taką odpowiedź wskazało 89,0% badanych. Ponad połowa badanych mieszkańców – 59,0% wskazała Ośrodek Pomocy Społecznej. Inne instytucje, osoby wymienione przez respondentów to także: Niebieska Linia – 41,0% odpowiedzi oraz zaufana bliska osoba – 35,0%. Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy wskazało – 29,0% badanych, natomiast pedagoga szkolnego – 23,0%. Więcej niż co piąty badany mieszkaniec gminy Michałów – 22,0% wymienił Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a 21,0% respondentów wskazało specjalistyczny ośrodek lub poradnię. Wykaz wszystkich podmiotów wymienionych przez respondentów został przedstawiony na wykresie. Należy zwrócić uwagę, iż każda z badanych osób mogła wskazać kilka odpowiedzi, dlatego suma wszystkich odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 30. Gdzie powinna udać się po pomoc osoba doznająca przemocy?

Respondenci uczestniczący w badaniu dokonali także oceny działań i zaangażowania władz lokalnych i jednostek administracji publicznej w rozwiązywanie problemów przemocy występujących na terenie gminy Michałów. Zgodnie z przedstawionymi danymi ankietowani przeciętnie oceniają działania inicjowane i podejmowane przez jednostki administracji publicznej w celu minimalizowania i przeciwdziałania problemom przemocy występującym na terenie gminy. Przeciętą – dostateczną ocenę wskazało 41,0% respondentów. Dobrze lub bardzo dobrze działania ocenilo łącznie 47,0% respondentów. Negatywnie działania ocenilo 12,0% badanych.

Rysunek 31. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów przemocy na terenie Gminy Michałów?

VI. Analiza SWOT problemów społecznych w gminie Michatów.

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów społecznych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnieszono się do kwestii społecznych w gminie Michatów.

Tabela 21. Analiza SWOT problemów społecznych w gminie Michatów.

MOCNE STRONY	SLABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wykwalifikowana kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie. ✓ Bardzo dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie. ✓ Świadczenia i programy realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie. ✓ Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej. ✓ Skuteczne zajmowanie się szeroko rozumianą profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w tym także interwencją i pomocą rodzinną, w których dochodzi do przemyocy przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie. ✓ Dostęp do instytucji publicznych na terenie Gminy Michatów. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zmniejszająca się liczba ludności, co związane jest z procesami migracyjnymi oraz ujemnym przyrostem naturalnym. ✓ Negatywna struktura wiekowa społeczności gminy Michatów. ✓ Ujemny przyrost naturalny. ✓ Ubóstwo utrudniające niektórym mieszkańcom egzystencję i zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. ✓ Rosnąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń GOPS. ✓ Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną. ✓ Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodzinną problemową. ✓ Bierność klientów pomocy społecznej. ✓ Brak opieki całodobowej. ✓ Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów. ✓ Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dostępność do programów i środków finansowych ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz na rzecz promocji zatrudnienia. ✓ Działalność grup środowiskowych i pomocowych w Gminie Michatów świadczących wsparcie i pomoc dla mieszkańców gminy. ✓ Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Michałowie do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Pozaedukacyjna działalność szkół w zakresie kultury i sportu. ✓ Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy. ✓ Dobrze rozwinięta baza sportowa. ✓ Funkcjonowanie Klubu Seniora. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opiekuńczych. ✓ Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia. ✓ Ukryte bezrobocie. ✓ Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia. ✓ Niewystarczająca oferta pracy dla osób niepełnosprawnych. ✓ Bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. ✓ Występowanie wśród mieszkańców uzależnień. ✓ Brak placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. ✓ Niewystarczająca oferta pozaszkolna. ✓ Mała liczba klubów i miejsc spotkań dla młodzieży. ✓ Słabo rozwinięta sieć organizacji działających w sferze pomocy społecznej. ✓ Mała liczba organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ubogich. ✓ Zbyt niska aktywność mieszkańców wsi uniemożliwiająca realizację wszystkich programów. ✓ Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna - sietciowa) na obszarach wiejskich. ✓ Nie w pełni dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej. ✓ Słabo rozwinięta oferta usług gastronomicznych i rozrywkowych.
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prężnie działające władze lokalne w gminie. ✓ Realizacja inwestycji w gminie. ✓ Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. ✓ Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin. ✓ Efektywna praca socjalna. ✓ Współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami w sprawach dotyczących pomocy społecznej. ✓ Aktywizacja gospodarza gminy z udziałem funduszy strukturalnych. ✓ Pozyskanie nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. ✓ Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym. ✓ Tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych. ✓ Rozwój edukacji ponadpodstawowej na terenie gminy. ✓ Szeroka i bardziej dostępna profilaktyka zdrowotna. ✓ Tworzenie stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. ✓ Rozwój infrastruktury drogowej. ✓ Systemowe rozwiązywanie z zakresu polityki społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wykluczenie społeczne, samotność. ✓ Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego. ✓ Zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych. ✓ Bezradność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. ✓ Ograniczanie wysokości środków finansowych przeznaczonych z budżetu centralnego na pomoc społeczną. ✓ Konieczność obsługi dodatkowych zadań przez GOPS bez zwiększenia zatrudnienia. ✓ Zbyt duża liczba rodzin przypadająca na jednego pracownika socjalnego, co uniemożliwia efektywną współpracę z rodzinami. ✓ Postępujący problem uzależnień, w tym szczególnie uzależnień wśród młodzieży. ✓ Trudność w diagnozowaniu problemu uzależnień wśród młodzieży. ✓ Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień. ✓ Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych. ✓ Zubożenie społeczeństwa. ✓ Problem (ukrytej w statystykach) przemocy w rodzinie, która jest nie zgłaszana. ✓ Niedostateczne środki finansowe na oświatę. ✓ Emigracja zarobkowa i migracja na inne

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemów społecznych i zaangażowanie w ich rozwiązywanie. ✓ Realizacja nowych programów aktywizacji obszarów wiejskich. ✓ Sprzyjająca polityka regionalna nastawiona na rozwój obszarów wiejskich. ✓ Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zmiany legislacyjne ograniczające możliwości wsparcia osób niepełnosprawnych. ✓ Niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną. ✓ Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. ✓ Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz. ✓ Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne. ✓ Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców. ✓ Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> tereny oraz niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa.
---	---	--

VII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028.

STRATEGIA nazywany zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu

Celem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego i analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy oraz uczniów pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2023 – 2028 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji czaszkowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań w jakim kierunku zmierzać powinno planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo w sposób szkieletowy jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć w formę projektu. Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w gminie Michałów wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawą do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły dane statystyczne, w tym między innymi, informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Michałów, wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz młodzieży szkolnej oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowały przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wykonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w gminie. Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Głównymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie gminy powinno być: redukcowanie problemu uzależnień,

przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i wykluczeniu społecznemu, wsparcie rodzin i dzieci oraz wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i osób starszych w gminie Michałów. Plan wdrażania Strategii prezentuje się następująco:

CELE STRATEGICZNE
(główne obszary działania)

CELE SZCZEGÓŁOWE
(główne obszary działania prietyzowane na programy)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

I. CEL STRATEGICZNY
Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

II. CEL STRATEGICZNY
Wspieranie rodzin i dzieci.

III. CEL STRATEGICZNY
Redukowanie problemu uzależnień.

IV. CEL STRATEGICZNY
Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych.

I. CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

1. Cel szczegółowy

Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działań:

- ✓ Współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy w Pińczowie i agencjami do spraw zatrudnienia i instytucjami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych.
- ✓ Pozyskiwanie środków zewnętrznych, szczególnie z Unii Europejskiej, na realizację projektów mających na celu aktywizację osób bezrobotnych.
- ✓ Tworzenie warunków do wdrożenia różnych form zatrudnienia socjalnego i wspieranie, szczególnie we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Pińczowie i innymi podmiotami.
- ✓ Promowanie i kształtowanie przedsiębiorczych postaw osób bezrobotnych.
- ✓ Współpraca z punktami informacji o szkoleniach i rynku pracy.

2. Cel szczegółowy

Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób długotrwanie bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Pińczowie w celu redukcji zjawiska długotrwałego bezrobocia i aktywizacji zawodowej tej grupy osób bezrobotnych.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób długotrwanie bezrobotnych z terenu gminy Michałów.

- ✓ Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem.
- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób długotrwanie bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie gminy Michałów do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego.

3. Cel szczegółowy

Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w gminie Michałów.

Kierunki działań:

- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej niezbędnej do zapewnienia właściwej egzystencji osób dotkniętych problemem ubóstwa.
- ✓ Mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej.
- ✓ Zwiększenie środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa.
- ✓ Organizowanie akcji społecznych i włączenie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń do działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości oraz artykułów gospodarstwa domowego.
- ✓ Wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.

II. CEL STRATEGICZNY Wspieranie rodzin i dzieci.

1. Cel szczegółowy

Wznacanie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i edukacyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Zapewnienie możliwości pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.
- ✓ Podjęmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodziny.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym, edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, programy sportowo-rekreacyjne).

2. Cel szczegółowy

Stwarzanie możliwości nabywania i rozwoju kompetencji rodzicielskich, umiejętności przetrzywania sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Realizacja zadań ustawowych przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza w rodzinach znajdujących się w sytuacji kryzysowej.
- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.

- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz organizacji pozarządowych.
- ✓ Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.

III. CEL STRATEGICZNY Redukowanie problemu uzależnień.

1. Cel szczegółowy

Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z użytkowaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.

2. Cel szczegółowy

Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w gminie Michatów.

Kierunki działań:

- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływanie profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.
- ✓ Upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych (akcje informacyjne, ulotki, plakaty, spotkania w szkołach z udziałem

psychologów, terapeutów, pedagogów, przedstawicieli stowarzyszeń i fundacji zajmujących się problematyką uzależnień, na temat zagrożeń wynikających z uzależnień).

- ✓ Tworzenie grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych i współuzależnionych.
- ✓ Staty monitoring realizacji ustawy dotyczącej „profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi”.
- ✓ Pomoc finansowa i rzeczowa rodzinom osób uzależnionych od alkoholu.
- ✓ Praca socjalna mobilizująca do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione i współuzależnione.

3. Cel szczegółowy

Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem.

Kierunki działań:

- ✓ Utrzymanie z ewentualnym rozszerzeniem oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
- ✓ Udzielanie wsparcia rodzinom osób dotkniętym alkoholizmem, a więc współuzależnionym.
- ✓ Ochrona rodzin dotkniętych alkoholizmem i jednocześnie zagrożonych przemocą.
- ✓ Objęcie dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym opieką pedagogiczno – psychologiczną.
- ✓ Udzielanie porad prawnych rodzinom z problemem alkoholowym.

IV. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych

1. Cel szczegółowy

Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Michałów.

Kierunki działań:

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług adresowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i z szeroko rozumianymi zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się osobami zależnymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

2. Cel szczegółowy

Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Michalów.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagającym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michalowie.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak m.in. projekt systemu teleopieki, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej.
- ✓ Promowanie wolontariatu będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządem, powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w gminie Michalów.
- ✓ Dokształcanie kadr pomocy społecznej i pracowników innych instytucji w zakresie wspierania osób starszych.
- ✓ Współpraca i wsparcie organizacji pozarządowych.

VII.1. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michalów na lata 2023–2028.

I. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna - przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność).

1. Cel szczegółowy: Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

<p>Koordinator: GOPS Michalów</p> <p>Realizatorzy Rada Gminy Michalów Wójt Gminy Michalów Powiatowy Urząd Pracy w Pinczowie Urząd Gminy w Michalowie</p> <p>Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe</p> <p>Organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego</p> <p>Źródła finansowania: Budżet Gminy Michalów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne</p> <p>Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba kobiet/osób objętych pracą socjalną, liczba osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy Michalów, obejmującego m.in. organizowanie stażów absolwentów i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robot publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń, kursów umożliwiających zmiarne kwalifikacji zawodowych oraz innych programów i projektów aktywnościowych realizowanych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziałania w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny współdziału w opracowaniu projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.
- ✓ Wymiar finansowy i organizacyjny wspierania rozwoju ekonomii społecznej/liczba jednostek ekonomii społecznej powstałych na terenie gminy.

2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

<p>Koordinator: GOPS Michałów</p> <p>Realizatorzy Rada Gminy Michałów Wójt Gminy Michałów Urząd Gminy Michałów</p> <p>Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Powiatowy Urząd Pracy w Płocku Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe Organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozytywnego publicznego</p> <p>Źródła finansowania: Budżet Gminy Michałów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne</p> <p>Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową GOPS.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

3. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w gminie Michałów.

<p>Koordinator: GOPS Michałów</p> <p>Realizatorzy Rada Gminy Michałów Wójt Gminy Michałów Urząd Gminy Michałów</p> <p>Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Organizacje pozarządowe Polski Czerwony Krzyż Bank Żywności Caritas Placówki oświatowe Służba zdrowia</p> <p>Źródła finansowania: Budżet Gminy Michałów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p>Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028</p>

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

II. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci.

1. Cel szczegółowy: Wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Koordinator: GOPS Michalów
Realizatorzy Rada Gminy Michalów Wójt Gminy Michalów Urząd Gminy Michalów
Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
Źródła finansowania: Budżet Gminy Michalów Budżet Państwa Środki zewnętrzne
Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zajęć, programów, projektów adresowanych do dzieci.
- ✓ Liczba uczestniczących dzieci.
- ✓ Liczba ofert zajęć sportowych adresowanych do dzieci i młodzieży.
- ✓ Liczba uczestników.
- ✓ Liczba zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży, kółek zainteresowania.
- ✓ Liczba uczestników zajęć.
- ✓ Liczba rozpowieszonych materiałów promocyjno-edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów, spotkań i wywiadówek dla rodziców.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

2. Swarzenie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich, umiejętności przewyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Koordinator: GOPS Michalów
Realizatorzy Rada Gminy Michalów Wójt Gminy Michalów Urząd Gminy Michalów
Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Michalowie Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Placówki oświatowe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzine w Pińczowie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pińczowie
Źródła finansowania: Budżet Gminy Michalów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne
Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba dzieci z rodzin objętych asystenturą.
- ✓ Liczba dziennych placówek wsparcia.
- ✓ Liczba uczestników dziennych placówek wsparcia.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów społecznych w obszarze wspierania.
- ✓ Liczba dzieci objętych pomocą psychologiczną – pedagogiczną.
- ✓ Liczba rodzin z obszaru wspierania objęta nadzorem kuratorskim.
- ✓ Liczba rodzin, którym przyznano pomoc finansową z tytułu występowania problemów opiekuńczo – wychowawczych.

III. CEL STRATEGICZNY: Redukowanie problemu uzależnień.

1. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordinator:
GOPS Michałów

Realizatorzy
Rada Gminy Michałów
Wójt Gminy Michałów
Urząd Gminy Michałów

Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Placówki oświatowe

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Organizacje pozarządowe
Komenda Powiatowa Policji
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
Placówki Zdrowia

Źródła finansowania:
Budżet Gminy Michałów
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2023-2028

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba rozpowszechnionych materiałów edukacyjno-informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i spotkań, kampanii.
- ✓ Liczba programów, projektów i akcji adresowanych do dzieci i młodzieży.
- ✓ Liczba uczniów objętych działaniami w formie warsztatów, spotkań i pogadanek.

2. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież oraz minimalizowanie zjawiska alkoholizmu i skutków jego nadużywania w gminie Michałów.

Koordinator:
GOPS Michałów

Realizatorzy
Rada Gminy Michałów
Wójt Gminy Michałów
Urząd Gminy Michałów

Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Placówki oświatowe

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Organizacje pozarządowe
Komenda Powiatowa Policji

Źródła finansowania:
Budżet Gminy Michałów
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2023-2028

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów, projektów z zakresu profilaktyki
- ✓ Środki ujęte w Gminnym Programie Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi na działania profilaktyczne.
- ✓ Liczba inicjatyw społecznych.
- ✓ Liczba punktów sprzedaży alkoholu.
- ✓ Liczba koncesji na sprzedaż alkoholu.
- ✓ Wysokość środków uzyskanych ze sprzedaży napojów alkoholowych tzw. kapsłowe.
- ✓ Liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego złożonych do GKRPA.
- ✓ Liczba grup wsparcia skierowana do osób uzależnionych i współuzależnionych
- ✓ Liczba wydanych opinii biegłych sądowych w zakresie uzależnienia od alkoholu.
- ✓ Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego
- ✓ Liczba konsultacji udzielona w punktu informacyjno-konsultacyjnym.

3. **Cel szczegółowy: Wprowadzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym alkoholizmem.**

<p>Koordinator: GOPS Michalów</p> <p>Realizatorzy: Rada Gminy Michalów Wójt Gminy Michalów Urząd Gminy Michalów</p> <p>Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi</p> <p>Placówki oświatowe</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie</p> <p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Komenda Powiatowa Policji</p> <p>Źródła finansowania: Budżet Gminy Michalów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p>Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028</p>

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba udzielonych konsultacji terapeutycznych.
- ✓ Liczba udzielonych konsultacji prawnych.
- ✓ Liczba udzielonych konsultacji psychologicznych.
- ✓ Liczba odbytych warsztatów socjoterapeutycznych dla dzieci poza placówkami oświatowymi
- ✓ Liczba dzieci uczesniczących w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno – społeczne realizowane w placówkach oświatowych.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy z tytułu przesłanki alkoholizmu
- ✓ Liczba spotkań w ramach realizacji działań profilaktycznych.
- ✓ Liczba rozpowszechnionych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

IV. **CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych.**

1. **Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Michalów.**

<p>Koordinator: GOPS Michalów</p> <p>Realizatorzy: Rada Gminy Michalów Wójt Gminy Michalów Urząd Gminy Michalów</p> <p>Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Michalowie</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Źródła finansowania: Budżet Gminy Michalów Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne</p> <p>Czas realizacji: Praca ciągła 2023-2028</p>

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów
- ✓ Liczba osób objętych działaniami organizacji pozarządowych.
- ✓ Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób objętych usługami w ramach odrębnych programów.
- ✓ Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Liczba osób korzystających ze wsparcia w formie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.

2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Michałów.**Koordynator:
GOPS Michałów****Realizatorzy**

Rada Gminy Michałów
Wójt Gminy Michałów
Urząd Gminy Michałów

Jednostki organizacyjne Gminy, których zakres działań jest zbieżny z celami strategicznymi i szczegółowymi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pinczowie
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Gminy Michałów
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne

Czas realizacji:

Praca ciągła 2023-2028

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów/projektów.
- ✓ Liczba zrealizowanych świadczeń w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba zrealizowanych świadczeń w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej.
- ✓ Ilość zrealizowanych programów skierowanych do grup adresatów celu.

VII.2. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 - 2028.

Opracowana Strategia umożliwi inicjowanie i wdrażanie różnorodnych rozwiązań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i grup społecznych wymagających okresowego i długofalowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych. Przyjęcie tego dokumentu uchwałą Rady Gminy Michałów umożliwi budowanie na terenie gminy zintegrowanego systemu pomocy społecznej i pozwoli na pozyskiwanie środków unijnych. Nie można pominać faktu, że podstawowym warunkiem wdrażania Strategii jest dobra współpraca samorządu, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Michałów włączających się w realizację Strategii. Założono, że cele będą realizowane do 2028 roku. Nie oznacza to jednak, że jest to dokument zamknięty. Strategię można, a nawet wydaje się konieczne jej modyfikowanie pod wpływem zmieniających się warunków.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- ✓ zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- ✓ przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ✓ ocenę osiągniętych rezultatów,
- ✓ ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznym obserwowaniu zachodzących zmian oraz gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Istotne znaczenie dla zobrazowania i zobiektywizowania zmian zachodzących na terenie gminy będzie miała również weryfikacja wartości wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych celów Strategii. Właściwie dobrane wskaźniki ułatwiają proces monitoringu i czytelnie charakteryzują przemiany, dlatego przy ich definiowaniu należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- ✓ mierzalność danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika (czy dane te są łatwo dostępne i czy ich zdobycie nie wiąże się z nadmiernymi kosztami),
- ✓ prostota w konstrukcji wskaźnika i łatwość jego interpretacji,
- ✓ przejrzystość prezentacji jako instrumentów monitorowania.

Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych, obszarach służbę będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy w Michałowie, Komendy Powiatowej Policji w Pińczowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Pińczowie, ze sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie, sprawozdań z realizacji miejskich programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych.

Monitorowanie realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem *Strategii*, koordynowanie działań związanych z realizacją *Strategii* oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w *Strategii*. Monitorowanie realizacji zadań *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* planowane jest poprzez coroczne składanie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej *Strategii* w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

VII.3. Źródła finansowania.

Warunkiem realizacji celów zawartych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028* jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych działań i projektów.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej *Strategii* będą:

- ✓ budżet Gminy Michałów,
- ✓ budżet Powiatu,
- ✓ budżet Wojewody,
- ✓ budżet Samorządu Województwa,
- ✓ Fundusz Pracy,
- ✓ projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- ✓ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ✓ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ✓ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji *Strategii*,
- ✓ dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 181 oraz dochody z opłat określonych w art. 111 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz środki rządowych lub pozarządowych programów celowych.

Skuteczność wyznaczonych działań zależy, zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę Michałów, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Dobrze opracowana *Strategia* jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowią potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy zwrócić uwagę na współpracę gminy Michałów z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które często mają większe możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe. Jak wykazano powyżej istnieje wiele możliwych źródeł finansowania działań przewidzianych w niniejszej *Strategii*, należy jednak domniemywać, że większość projektów społecznych będzie realizowana ze budżetu Gminy Michałów, na który składają się środki

własne oraz budżetu państwa na wsparcie zadań własnych gminy, realizację zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego oraz projektów i programów. W związku z powyższym budżet Gminy Michałów stanowi główne i najważniejsze źródło finansowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028*.

Zgodnie z zapisami uchwały nr LIII Rady Gminy Michałów z dnia 30.12.2021r w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Michałów na lata 2023 – 2026 na realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia, polityki społecznej oraz pomocy społecznej w latach 2023 – 2026, zostały zaplanowane środki w łącznej wysokości **12 800 000,00zł**.

Zaplanowane środki finansowe na realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia, polityki społecznej oraz pomocy społecznej w latach 2023 – 2028 przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów lata 2023 – 2026.

Lata	Szacunkowa wielkość wydatków
2023	3 178 000,00zł
2024	3 200 000,00zł
2025	3 200 000,00zł
2026	3 222 000,00zł

Zawarte powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą musiały być w trakcie jej realizacji potwierdzone zapisami w wieloletnich prognozach finansowych oraz uchwałach budżetowych na kolejne lata.

VII.4. Analiza ryzyka.

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących. Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii. Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- ✓ przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki;
- ✓ przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów a mianowicie:

- ✓ identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń;
- ✓ ocena ryzyka oraz zagrożeń;
- ✓ określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia;
- ✓ badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom. Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne

Tabela 22. Analiza ryzyka dla Gminy Michałów

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
Prawny	Możliwe zmiany obowiązujących przepisów oraz regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	Monitorowanie zmian, legislacyjnych, ustawowych i przepisów lokalnych.	wysoki
Polityczny	Niekorzystne działania i decyzje, które mogą mieć wpływ na realizację poszczególnych celów oraz działań przewidzianych w Strategii.	Upowszechnianie i skuteczna promocja Strategii, wdrożenie i angażowanie przedstawicieli władz w realizację poszczególnych działań przewidzianych w Strategii.	średni
Kulturowy	Wzrost negatywnych postaw wśród mieszkańców gminy Michałów w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	Realizacja działań, które prowadzić będą do wzrostu integracji społecznej oraz reintegracji wykluczonych grup społecznych.	niski
Społeczny	Niska aktywność i motywacja osób, do których kierowane są działania przewidziane w Strategii.	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców gminy Michałów w działania w ramach programów zmięrzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	wysoki
Organizacyjny	Brak motywacji osób, do których kierowane są działania przewidziane w ramach Strategii, do reintegracji społecznej i aktywizacji zawodowej, społecznej.	Organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii.	niski
Finansowy	Brak wystarczających środków finansowych na realizację działań przewidzianych w Strategii.	Optymalizowanie wydatków, analiza dostępnych środków. Skuteczne działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych.	średni

VII.5. Zmiany w Strategii.

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy w Michałowie. W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Wójta lub Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, lub poszczególnym mieszkańcom.

VII.6. Programy i projekty.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałów na lata 2023 – 2028

będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny;
- ✓ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- ✓ Program Współpracy Gminy Michałów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W ramach Strategii mogą być realizowane programy oraz projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

Spis wykresów:

Rysunek 1. Położenie Gminy Michałów na tle województwa świętokrzyskiego.....	11
Rysunek 2. Liczba mieszkańców gminy Michałów na przestrzeni lat 2011 – 2021 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	13
Rysunek 3. Przyrost naturalny w gminie Michałów w latach 2011 – 2021. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	14
Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczność osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Michałów w latach 2011-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	15
Rysunek 5. Liczba mieszkań na terenie gminy Michałów w latach 2011 – 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	30
Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Michałów w latach 2011 – 2021 (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).....	39
Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w 2021 roku. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).....	56
Rysunek 8. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie danych wydanych decyzji w latach 2015 - 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michałów).....	57
Rysunek 9. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w gminie Michałów?.....	68
Rysunek 10. Czy gmina Michałów jest dobrym miejscem do życia?.....	69
Rysunek 11. Które z podejmowanych działań / obszarów przynoszą Pani/Pana zdaniem najmniej zadowalające efekty?.....	73
Rysunek 12. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie gminy Michałów.	74
Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie gminy Michałów. ...	75
Rysunek 14. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie gminy Michałów.	76
Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie gminy Michałów.	77
Rysunek 16. Jaka jest Pani/Pana zdaniem skala problemu uzależnień (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze, inne) w gminie Michałów?.....	77
Rysunek 17. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu i narkotyków przez osoby dorosłe na terenie gminy Michałów jest?.....	78
Rysunek 18. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu przez młodzież na terenie gminy Michałów jest?.....	79
Rysunek 19. Jak Pani/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w gminie Michałów?.....	80
Rysunek 20. Sprawy przemocy w rodzinie w gminie Michałów.....	80
Rysunek 21. Jakieg w Pani/Pana zachowania stosują najczęściej sprawcy przemocy wobec swoich bliskich?.....	81
Rysunek 22. Ofiary przemocy w rodzinie w gminie Michałów.....	82

Rysunek 23. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?.....	83
Rysunek 24. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy w rodzinie.....	84
Rysunek 25. Jaki Pani/Pana formy przemocy w rodzinie są najbardziej powszechne?.....	85
Rysunek 26. Czy doświadczył(a) Pani/Pan kiedykolwiek przemocy?.....	86
Rysunek 27. Czy Pana/Pani zdaniem przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać?.....	87
Rysunek 28. W jakich rodzinach najczęściej występuje przemoc?.....	88
Rysunek 29. Proszę powiedzieć, czy gdyby ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z przemocą wiedział(a)byłm Pani/Pan gdzie szukać pomocy?.....	88
Rysunek 30. Gdzie powinna udać się po pomoc osoba doznająca przemocy?.....	89
Rysunek 31. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunku działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów przemocy na terenie Gminy Michałów?.....	90

Spis tabel:

Tabela 1. Ludność gminy Michalów oraz powiatu pińczowskiego według kategorii na koniec 2021 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	14
Tabela 2. Branże i liczba podmiotów w gminie Michalów na dzień 31.12.2021 r. (Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)	39
Tabela 3. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów) 41	41
Tabela 4. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu ubóstwa. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	43
Tabela 5. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej – stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem	44
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu bezrobocia. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	44
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	46
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów) 46	46
Tabela 9. Liczba osób zaproszonych na posiedzenie komisji (w związku z wyłączeniem do komisji wniosków), liczba osób skierowanych na badanie przez biegłych sądowych, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2018 – 2021.	48
Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu alkoholizmu. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	48
Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	49
Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu przemocy w rodzinie. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	51
Tabela 13. Liczba osób którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2015 - 2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	57
Tabela 14. Wskaźnik pracy socjalnej w latach 2016-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	59
Tabela 15. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów) 63	63
Tabela 16. Wskaźnik depresyjności lokalnej w gminie Michalów w latach 2016–2021. (Opracowanie własne na podstawie danych Ocena Zasobów Pomocy Społecznej GOPS Michalów)	66

Tabela 17. Ocena warunków życia w gminie Michalów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.	70
Tabela 18. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w gminie Michalów.	71
Tabela 19. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Michalów są najbardziej Pan/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym	72
Tabela 20. Które zachowania, kolarzą się z Pan/Panu z prężnością?	86
Tabela 21. Analiza SWOT problemów społecznych w gminie Michalów.	91
Tabela 22. Analiza ryzyka dla Gminy Michalów	119